ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

1974 ЙИЛ 1 ЯНВАРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ
QIŞLOQ HAYOTI

1995 йил 14 июль ЖУМА
№ 28 (5.652)
сотувда эркин нархда

ТАЪСИСЧИ — ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ФАРМОЙИШИ

ЖОРИЙ 1995 ЙИЛДА ЕТИШТИРИЛГАН МЕВА-САБЗАВОТ МАҲСУЛОТЛАРИ ҲОСИЛИНИНГ НЕС-НОБУД БЎЛИШИГА ЙЎЛ ҚЎЙМАСЛИК, УНИ ИСТЕЪМОЛЧИЛАРГА СОТИШНИ ТЕЗЛАШТИРИШ МАҚСАДИДА:

1. Мева-сабзавот маҳсулотларини республика ташқарисига олиб чиқиб сотишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалаларини кўриб чиқувчи республика комиссияси иловага мувофиқ тузилсин.

Комиссия мева-сабзавот маҳсулотлари сотилишининг боришини мунтазам таҳлил қилиб борсин ва пайдо бўладиган муаммоларни бартараф этиш чора-тадбирларини кўрсин.

2. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари хўжаликлар иштирокида комиссиянинг қарорига мувофиқ Россия Федерациясининг манфаатдор вилоятлари ва шаҳарлари маъмуриятларига кўрсатилган маҳсулотни тегишли банк кафолатлари бўлганда етказиб бериш учун шартнома-контрактлар тузишни таъминласинлар.

Маҳсулотларни бартер бўйича ўзаро етказиб бериш учун истисно тариқасида шартномалар тузиш амалда синаб кўрилсин.

3. Белгилаб қўйилсинки, валюта тушумларининг бир қисмини Марказий банкка мажбурий сотиш маҳсулотлар сотиб бўлингандан сўнг, лекин 1995 йилнинг 31 декабридан кечиктирилмасдан, амалга оширилади.

4. «Ўздавстандарт» маркази (Асриянц), Ўсимликлар карантини бўйича давлат инспекцияси (Тўлаганов), Давлат солиқ қўмитаси (Гатаулин), ваколатли банклар, «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси (Эрметов) юклаш ҳужжатларини янги мева-сабзавот маҳсулотларини жўнатувчи турган жойда кўпи билан икки кеча-кундуз давомида расмийлаштиришни таъминласинлар.

5. «Ўзбекистон темир йўллари» компанияси юк тақдим этилишига кўра ҳаракат составининг ўз вақтида ажратилишини ва берилишини таъминласин.

6. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятларнинг ҳокимликлари жойларда зарур ҳужжатларни тезлик билан расмийлаштириш ва мева-сабзавот маҳсулотларини юклаш учун таянч жойларини ташкил этсинлар.

7. Мазкур фармойишнинг бажарилишини назорат қилиш Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ

Вазирлар Маҳкамасининг фармойишига илова

Янги мева-сабзовот маҳсулотларини республика ташқарисига олиб чиқиб сотишнинг ташкилий-ҳуқуқий масалаларини кўриб чиқувчи комиссия ТАРКИБИ

ЖУРАБЕКОВ И. Ҳ. — Бош вазирнинг биринчи ўринбосари — комиссия раиси
УСМОНОВ М. З. — Бош вазир ўринбосари — комиссия раисининг ўринбосари
ҲАМИДОВ Б. С. — Бош вазир ўринбосари — комиссия раисининг ўринбосари
МУЛЛАЖОНОВ Ф. — Марказий банк раиси
САЙФУДДИНОВ Ж. Б. — «Уздеҳқончиликсаноатбанк» раиси
АЗИМОВ Р. С. — Ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки раиси
ҲУСАНОВ Р. Ҳ. — Қишлоқ хўжалиги вазири
НОСИРОВ Б. Н. — «Узмевасабзавотузумсаноат» уюшмаси раиси
ҚУРБОНОВ Э. Қ. — «Узтайёрловсавдо» уюшмаси раиси
БУРХОНОВ Ф. — Узбекбирлашув бошқаруви раисининг биринчи ўринбосари
ҚОСИМХУЖАЕВ А. Н. — «Озиқовқатсаноат» уюшмаси раиси
ОЛИМБОЕВ С. А. — давлат солиқ қўмитаси раисининг ўринбосари
АБДУЛЛАЕВ Ш. Ю. — Молия вазири ўринбосари
ЭРМЕТОВ Н. — «Узбекистон темир йўллари» компанияси раиси

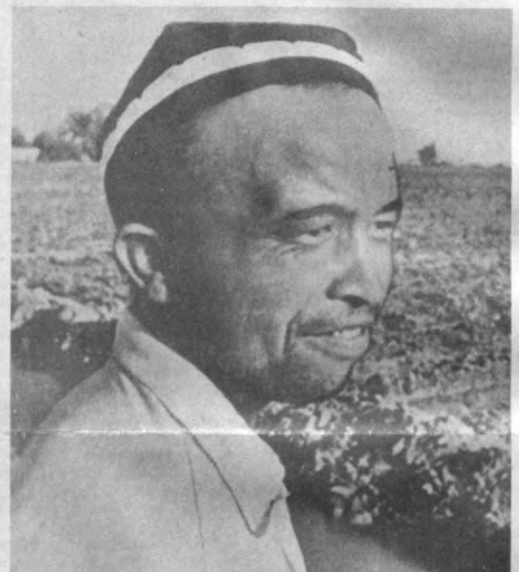

Оқолтин туманидаги «Фарғона» деҳқон фермерлар бирлашмаси пахтакорлари амалдаги йилда 2036 гектар ерда ғўза ўстиришаяпти. Азамат деҳқонлар ҳар гектар майдондан 35 центнердан ҳосил олишни ният қилишган. Агротехник тадбирлар ва суғориш вақтида сифатли адо этилаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Бирлашманинг «Шуҳрат» фермерлар уюшмаси аъзоси Қодиржон Эргашев. Уюшма заршунослари 100 гектар жойдаги экинни меҳр билан парваришлашаяпти. 2. Баравж ғўзалар.

Н МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

«Ғалла-95»

ИККИ ЗАФАР

ЖИЗЗАХ вилояти ғаллакорлари дастлабки довондан ўтдилар. Давлат қабул пунктларига 165 минг тоннадан зиёд сара ҳосил топширилди. Мавсум уюшқоқлик билан ўтаётгани туфайли ўрим-йиғим ишлари жадал суръатларда давом этаётир.

Вилоят деҳқонлари шартнома бўйича давлатга яна 75 минг тонна дон сотишлари кўзда тутилган. Бу марра ҳам яқин кунларда забт этилади. Хирмон донга тўлишида Ғаллаорол, Дўстлик, Зомин, Пахтакор, Зафаробод, Жиззах туманлари хўжаликлари миришкорлари баракали улуш қўшишмоқда.

x x x

СИРДАРЁЛИКЛАР ҳам ғалладан мўл ҳосил етиштирдилар. Давлат омборларига етказиб берилган дон 125 минг тоннадан ошди. 96.780 гектар ерда деҳқончилик қилган вилоят ғаллакорлари асосий майдонлардаги ҳосилни ўриб-янчиб олдилар. Мавсумда 600 та комбайн юксак унум билан ишлатилди. 10 минг гектардаги экин қўлда саранжомланди.

Шуниси қувончлики, кўпгина хўжаликларда мўлжалдагидан ортиқ ҳосил етиштирилди. Жумладан, Оқолтин туманидаги «Фарғона», Меҳнатобод туманидаги Ҳамза номли ширкатлар уюшмаларида, Сайхунобод туманидаги Т. Ғуломов номли, Боёвутдаги «Тараққиёт», «Деҳқонобод» жамоа хўжаликларида гектаридан 35-45 центнердан хирмон уюлди.

Айни кунларда шартнома бўйича 50 минг тонна дон топшириш учун ҳаракат қизғин давом этаяпти. Бундай катта ғалла хирмони вилоятда биринчи марта барпо этилаётир.

Иккала вилоятда ҳосилдан бўшаган майдонларда такрорий экин экиш қизғин. Кўпгина далаларда уруғ униб, бўй кўрсатди.

Б. РАВШАНОВ.

Пахтазордан дараклар

МАСЪУЛИЯТНИ ҲИС ЭТИБ

Пахта — иқтисодиётимиз таянчи. У давлатимиз қудрати, халқимиз учун озиқ-овқат, кийим-бош демак. Шундай экан, биз, пахтакорлар зиммамиздаги масъулиятни чуқур ҳис этиб меҳнат қилишимиз лозим.

Маълумки, республикамизда суғориладиган ҳар қарич ер ҳисобли. Демак, пахтачиликни янада сердаромад соҳага айлантириш учун биринчи навбатда ҳосилдорликни ошириш йўлларини изламоғимиз даркор. Қолаверса бизга дон, сабзавот, чорвачилик маҳсулотлари ҳам доим керак.

Дарҳақиқат, ҳар ернинг ўзига яраша шароити, афзаллик ҳамда қийинчилик томонлари бўлади. Унинг ҳолатини обдон ўрганган, билган деҳқоннинг иши юришаверади. Кўзлаган ҳосили унади. Лекин ҳосил унгунча у қанча машаққат чекади, беҳаловат кунларни бошидан кечиради. Шунинг эвазига ризқ-рўз етиштиради.

Бултур бригадамиз азаматлари баракали меҳнат қилдилар. Агротехника қоидаларига амал қилиб, экин парваришини талаб даражасида ташкил этдик. Натижада ҳар гектар ердан 37 центнердан ҳосил олишга эришдик. Бу туманимиз бўйича энг юқори кўрсаткичдир. Хўжалигимиз бошқаруви бригадамизнинг ҳар бир аъзосини муносиб тақдирлади.

Бу йилги ниятларимиз ҳам улуғ. Эришилган муваффақиятларни янада мустаҳкамлаш мақсадида билим ва имкониятларимизни илғорлар тажрибаси билан бойитдик. Пахтачиликда кўзи пишган деҳқонлар маслаҳатига қулоқ тутдик. Шу ўгитларга амал қилган ҳолда 82 гектар ерда деҳқончилик қилаяпмиз. Ғўза ниҳолларининг ривожи яхши. Ғўза қатор ораларига ишлов бериш ҳамда бошқа юмушларнинг сифатли бажарилиши туфайли ҳосилга-ҳосил қўшиляпти. Суғориш ишларига жиддий эътибор бераяпмиз. Чунки айни чиллада мириқиб сувга қонган ниҳолларнинг ҳосили бўлиқ бўлиши бободеҳқонларимизга яхши аён.

Долзарб дамлар қадрига етиб меҳнат қилаётган миришкорларимиз ернинг нами қочмасдан пайдо бўладиган бегона ўтлардан экинзорларни вақтида тозалашаётир.

Ғўзага шу кунда ишлов бериш ниҳолларнинг яйраб ўсишини таъминлайди. Мазкур тадбирларни амалга оширишда Ҳамида Ҳайдарова, Зиёда Асраева, Холида Дармонова, Қумри Шароповалар фаоллик кўрсатишаяпти.

Астойдил қилинган меҳнат беиз кетмайди. Ҳар гектар майдондан 40 центнердан хирмон тиклаш — эзгу ниятимиз. Бугун барча эътибор шу эзгу мақсадга эришишга қаратилган.

Турғун ҲАЙДАРОВ,
Пискент туманидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги пахтачилик бригадаси бошлиғи.

ҲАЛ ҚИЛУВЧИ ОНЛАР

Амударё туманидаги «Дўстлик» жамоа хўжалиги аъзолари ҳар йили астойдил меҳнат қилиб қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириб келмоқдалар. Жумладан, 1994 йили пахта етиштириш режасини 102 фоизга бажардилар.

Ҳозир далаларда иш жуда қизғин. Кўпгина бригадаларда ғўзага учинчи ишлов бериш тугалланди. Шу туфайли Амир Аҳмедов, Карим Сейтиков, Абдулла Раҳимов етакчилик қилаётган бригадаларда экин ривожи рисоладагидек.

Айни кунларда хўжалик далаларида йигирмадан ошиқ чопиқ трактори ва 500 дан зиёд киши ишламоқда. Деҳқонларга ҳамма шароит яратилган.

Х. ОТАМУРОДОВ.

ҒЎЗА КЎСАКЛАДИ

Фарғона вилоятининг Бағдод туманидаги «Бағдод» жамоа хўжалигида ғўзалар кўсак туга бошлади. 1000 гектар майдондаги ниҳоллар беш марта культивация қилиниб, уч марта озиқлантирилди, тобига қараб суғорилди.

Ғўза парваришида зарбдор 60 кунлик эълон қилинди. Бажарилган ишлар ҳар куни якунланиб ғолибларга мукофотлар берилаяпти.

ҲОСИЛДАН БЎШАГАН ЕРГА... ПАХТА

САМАРҚАНД. Оқдарё туманидаги «Қаҳрамон» деҳқон хўжаликлари бирлашмаси суғориладиган ерлардан фойдаланиш самарадорлигини ошириш мақсадида ғалладан бўшаган ерларни пешма-пеш ҳайдаб дон, силосбоп маккажўхори ва бошқа экинларни экиш борасида муайян тажриба тўплаган. Бу ерда ҳозир мавжуд 775 гектар ердаги ғалладан бўшаган майдонларга картошка, сабзавот ва озуқа экинлари билан бир қаторда чигит ҳам қадалмоқда. Хўжалик мутахассисларининг фикрига қараганда, шундай майдонларга экилган «Қирғиз-3» нави ҳосилни эрта куздаёқ териб олиш имконини беради.

ТЕЖАМКОРЛИКДА ҲИКМАТ КЎП

Хива туманидаги Феруз номли жамоа хўжалиги деҳқонлари бу йил ғўзани суғоришда махсус шланглардан фойдаланмоқда. Амударёда сувнинг ўтган йилларга нисбатан тақчиллиги бу эски усулга қайтишга сабаб бўлди. Қисқа муддатда мавжуд 50 гектар майдондаги ғўза икки марта қондириб суғорилди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ, ТАДБИРКОРЛИК ВА ХОРИЖИЙ САРМОЯЛАР БЎЙИЧА ИДОРАЛАРАРО КЕНГАШ МАЖЛИСИДАН

Аввал хабар берганимиздек, шу йил 4 июлда Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов раислигида идоралараро кенгаш мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда қишлокда кичик ва хусусий корхоналарни ривожлантиришни жадаллаштиришга, шунингдек, ташқи иқтисодий фаолиятни янада эркинлаштиришга оид чора-тадбирлар муҳокама қилинди. Қуйида идоралараро кенгашда қабул қилинган қарорларнинг асосий ҳолатларини келтирамиз.

«Қишлоқ жойларда кичик ва хусусий корхоналарни ривожлантириш ишларининг аҳволи ҳамда уларни жадаллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги масала муҳокамаси жараёнида бу йирик муаммони ҳал этиш фақат ижтимоий-иқтисодий эмас, балки муҳим сиёсий аҳамиятга эга экани таъкидлаб ўтилди.

Ўтган ўн йилларнинг оғир мероси билан келишиш мумкин эмас, у вақтларда иш билан энг тўлиқ даражада таъминлашга эришиш зарурлиги шиори остида қишлоқ аҳолиси меҳнат потенциалидан самарасиз фойдаланиш яширилarди ва бу ҳол ҳануз учраб турибди.

Ушбу катта муаммони ҳал этишда собиқ марказлашган маъмурий-буйруқбозлик иқтисодиёти хатоларига: гигантоманияга интилишга ва қишлоқ хўжалигини экстенсив ривожлантиришга, ижтимоий-ишлаб чиқариш инфраструктурасини ривожлантиришда қолоқликка, экологияга эътиборсизлик қилишга ва аҳолининг ҳаракатчанлигига тўсқинлик қилишга ва бу билан Ўзбекистоннинг айрим минтақаларида аҳолининг ҳаддан ташқари зич жойлашишини сақлаб қолишга йўл қўйиб бўлмайди.

Аҳолини иш билан таъминлаш ва мавжуд қишлоқ хўжалиги хом ашёсини қайта ишлаш шиорлари остида шаҳарлар ва туман марказларида жойнинг экологиясини бузадиган ва кўплаб сармоялар талаб қиладиган қайта ишловчи йирик корхоналарни асоссиз равишда қуриш давом этмоқда. Бундай ҳолларга йўл қўйиш мумкин эмас. Одамларни бевосита яшаш жойида иш билан таъминлаш ва айни бир вақтда унинг инфраструктурасини ривожлантириш учун қишлокда кичик корхоналарни ва хусусий тадбиркорликни ҳар томонлама ривожлантириш йўлидан боришни ҳаётнинг ўзи талаб қилмоқда.

Бу сервис хизмати, умумий хизматлар кўрсатиш объектларини ва ишлаб чиқариш тармоқларини бевосита қишлоқ жойга, айниқса, унинг аҳоли зич жойлашган туманларига имкони борича яқинлаштириш ва жойлаштиришни талаб қилади.

Буни, энг аввало, унча катта бўлмаган ихчам ишлаб чиқаришлар ташкил қилиш, кичик ва хусусий корхоналарни кенг ривожлантириш, хизматлар кўрсатиш соҳаси ҳажмларини кўпайтириш, тадбиркорлик ҳаракатини ҳамма жойда кенгайтириш ҳисобига амалга ошириш керак. Аҳоли кенг қатламларини тадбиркорлик соҳасига жалб этиш мақсадида кичик ва хусусий бизнесни молиявий қўллаб-қувватлаш ҳамда уларга имтиёзлар бериш масаласини пухта ишлаб чиқиш талаб этилади.

Қўйилган вазифаларни амалга ошириш қонунчилик ва норматив базани янада такомиллаштиришни талаб қилади. Шу билан бир қаторда одамларнинг, айниқса, Ўзбекистон аҳолисининг катта қисмини ташкил қиладиган ёшларнинг ҳуқуқий ва иқтисодий билимлари даражасини жиддий ошириш зарур.

Муҳокама натижасига кўра қуйидаги вазифалар топширилди:

1. Давлат мулки қўмитаси, Адлия вазирлиги, «Ўзистиқболстат» давлат қўмитаси бошқа вазирликлар, идоралар ва ҳокимликлар билан биргаликда Олий Мажлиснинг навбатдаги сессиясида кўриб чиқиш учун белгиланган тартибда «Республикада кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш тўғрисида»ги қонун лойиҳасини тайёрласинлар. Қонун лойиҳаси мавжуд қонунчилик ва норматив ҳужжатларни пухта ўрганиш, республика тадбиркорлари кенг доирасининг таклифларини ҳисобга олиш ва умумлаштириш асосида тайёрланиши лозим.

2. Вазирлар Маҳкамаси бир ой муддатда кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришнинг умумдавлат дастурини ишлаб чиқсин, унда қишлоқ жойларда уларни ривожлантиришга алоҳида эътиборни қаратсин. Дастурни тайёрлашда илғор мамлакатларнинг униңг амалга оширилишини таъминловчи минтақавий марказлар тузиш бўйича тажрибаси ҳисобга олинсин.

3. Тадбиркорликни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш комиссияси (В. А. Чжен) Марказий банк ва тижорат банклари, Молия вазирлиги, бошқа вазирликлар ва идоралар билан биргаликда 20 кун муддатда кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга сармоя йўналтирадиган кредитларга имтиёзли шартларда кафолат бериш суғурта компаниясини ташкил этиш бўйича таклифлар киритсин.

4. Давлат мулки қўмитаси Молия вазирлиги, Марказий банк ва тижорат банклари, Меҳнат вазирлиги, манфаатдор жамоат ташкилотлари, вазирликлар, концернлар, корпорациялар ва уюшмалар билан биргаликда бир ой муддатда кичик ва хусусий тадбиркорликни маблағ билан таъминлашнинг нодавлат тузилмаларини ташкил қилиш тўғрисида таклифлар киритсин.

5. Тадбиркорликни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш комиссияси раиси В. А. Чжен И. Ҳ. Жўрабеков, М. З. Усмонов ўртоқлар билан биргаликда 15 кун муддатда:

— Қишлоқ жойларда бозор инфраструктурасини жадал яратиш бўйича таклифлар киритсин;

— фермерларнинг, кичик ва хусусий корхоналарнинг мева-сабзавотларини ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сотиш бозорлари ташкил этиш ҳамда уларга савдо-воситачилик ташкилотлари билан шартнома ва контрактлар тузишда кўмаклашиш масаласини ҳал қилсин.

6. Меҳнат вазирлиги, Давлат мулки қўмитаси, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳамда Халқ таълими вазирлиги 15 кун муддатда республиканинг ҳамма жойида қишлоқ ёшларини қайта ўқитиш ва касбга йўналтириш бўйича тузилмалар ташкил этишга доир таклифлар киритсинлар. Бунда қишлоқ ёшларини бозор иқтисоди шарт-шароитларига кенг жалб этиш, уларга «тадбиркорлик вируси»ни, кичик ва хусусий бизнес билан фаол шуғулланиш хоҳиши ва интилишини сингдиришни назарда тутсинлар. Республика ҳунар-техника билим юртлари тизимида таълимни қайта йўналтиришга доир тегишли чора-тадбирларни ишлаб чиқсинлар.

Ушбу ишни мувофиқлаштириш ва унинг бажарилишини назорат қилиш И. Ҳ. Жўрабеков зиммасига юклансин.

7. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 10 кун муддатда Ер банки ва унинг ҳудудий бўлинмаларини ташкил этиш тўғрисида таклифлар ишлаб чиқсин ва киритсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки бир ҳафта муддатда қуйидагилар тўғрисида таклифлар киритсин:

— «Ўзинвестлойиҳаинжиниринг» компаниясини ташкил этиш тўғрисида;

— Европа банкининг кичик ва ўрта бизнесни ривожлантириш учун ажратилган 60 миллион доллар миқдордаги кредитларидан республиканинг барча минтақалари тадбиркорларининг кенг қатламлари ўртасида танлов асосида жадал ва тўлиқ фойдаланиш тўғрисида;

— иқтисодиётнинг устивор тармоқларини маблағ билан таъминлаш учун ўз маблағларидан фаол фойдаланиш, уларда хорижий сармоялар маблағларини кўпайтириш учун база яратиш.

9. Адлия вазирлиги:

— Икки ой муддатда хусусий ва кичик тадбиркорликни ривожлантириш бўйича вазирликлар ва идоралар томонидан қабул қилинган қонун кучидаги ҳужжатларни ўрганиб чиқсин ҳамда хусусий тадбиркорлик фаолиятига маъмурий-буйруқбозлик йўли билан аралашишга уринишларнинг олдини олиш механизмини яратиш тўғрисида таклифлар киритсин;

— 15 кун муддатда Олий хўжалик суди, Давлат солиқ қўмитаси ва «Ўзулгуржибиржасавдо» уюшмаси билан биргаликда фьючерс битишувларини тузиш тартиби тўғрисидаги низом лойиҳасини ҳамда биржа ва ярмарка савдолари якунлари бўйича сотиб олинган маҳсулотларни олиб чиқиб кетиш тартибини киритсинлар.

И. А. Каримов ташқи иқтисодий фаолиятни ривожлантириш, уни янада эркинлаштириш иқтисодий тараққиётнинг муҳим омили эканлигини таъкидлаб ўтди. Кенгаш аъзолари муҳокама натижаларига кўра комиссия мазкур масала бўйича таклиф этган фармон лойиҳасига розилик билдирдилар.

Фармонни пухта ишлаб чиқишда ва ҳукумат қарорини тайёрлашда қуйидаги масалаларни ҳал этишга алоҳида эътибор бериш топширилди:

— тариф бўйича тартибга солиш ташқи иқтисодий фаолиятни давлат томонидан тартибга солиб боришнинг асосий шакли ҳисоблансин:

— Квоталанадиган ва лицензияланадиган товарлар рўйхатини, уларни анча камайтиришни назарда тутган ҳолда, қайта кўриб чиқиш (хом ашё ва маҳсулотларнинг стратегик турлари бундан мустасно).

Бош вазирнинг ўринбосари Ў. Т. Султонов зиммасига «Ўзистиқболстат» Давлат қўмитаси, Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси, вазирликлар ва идоралар билан биргаликда бир ой муддатда жаҳон бозорида талаб катта бўлган, экспортга мўлжалланган маҳсулотларни ишлаб чиқаришни кўпайтириш бўйича алоҳида дастурларни ишлаб чиқиш юклансин.

ДАВРИМИЗ ДАСТУРИЛАМАЛИ — БЕБАҲО ХАЗИНА

Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китоби республика агросаноат мажмуи меҳнаткашларини улкан бунёдкорликларга даъват этмоқда

ЎЗБЕКИСТОН ТАНЛАГАН ЙЎЛ

Иброҳимжон СОБИРОВ, Мингбулоқ тумани ҳокими, иқтисод фанлари номзоди

•

Ноёб китобнинг нашр этилиши мамлакат ҳаётидаги катта аҳамиятга молик воқеа. У мустақиллик қўлга киритилгандан кейинги даврнинг якуний таҳлили, эришилган ютуқлар, ечимини кутаётган муаммолар хусусидаги ўйлар маҳсули, ислоҳотлар келажагига ташланган равшан назардир. Асар Узбекистон ижтимоий ва иқтисодий тараққиётнинг, бозор муносабатларига ўтишнинг ўзигагина хос бўлган ишончли йўлни танлаб олганини ёрқин намойиш этди. Узбек, рус, инглиз тилларида нашр этилган «Узбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китоби «Иқтисодий ислоҳотлар» биринчи босқичининг якунлари ва сабоқлари» ва «Иқтисодий ислоҳотлар иккинчи босқичининг вазифалари ва устивор йўналишлари» дея номланган икки қисмдан иборат.

Ҳоким, иқтисодчи сифатида эътиборимни тортган яна бир нарса хусусийлаштириш жараёнининг муфассал ифодалаб берилганидир. Хусусийлаштириш масаласида биз танлаб олган ёндашувнинг навбатдаги муҳим хусусияти шундан иборатки, — дейилади китобда, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш чоғида аҳоли учун кучли социал кафолатларни яратдик ва таъминламоқдамиз. Муаллифнинг ёзишича ижтимоий кафолатлар энг аввало шундан иборатки, хусусийлаштириш чоғида бир бутун имтиёзлар тизими яратилган. Масалан, хусусийлаштирилаётган корхона меҳнат жамоасининг ходимлари акцияларни имтиёзли шартлар билан сотиб олишлари мумкин. Янги мулкдорга эскирган асосий фондлар ҳамда ижтимоий инфраструктура объектлари бепул топширилади. Давлат хўжаликларининг мол-мулки, фермалар, боғлар ва узумзорлар имтиёзли шартлар асосида хусусийлаштирилмоқда. Кўпчилик савдо, хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари янги эгаларига ер участкалари билан биргаликда сотилди. Шундай қилиб ижтимоий кафолатлар тизими хусусийлаштиришга ҳар томонлама қулай шарт-шароитлар яратиб беради. Китобда ута муҳим ҳаётий жараённинг энг нозик томонлари, муаммолари батафсил баён этилган.

Дала шийпонидаги йиғилишда қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилиш, аграр муносабатларнинг янги турини шакллантириш, боби хусусида қизғин фикр алмашув бўлди. Ахир мамлакат халқ хўжалигида банд бўлганларнинг 37 фоизга яқини ва барча аҳолининг ярмидан кўпроғи қишлоқда яшайди. Уларнинг моддий аҳволи республика ҳаётининг шу етакчи соҳасидаги аҳволи билан тўғридан-тўғри боғлиқдир. Китобда ёзилишича бугун аграр сиёсатнинг муҳим масаласи-негизи-ерга мулкчилик масаласи. Ер-ўлкамизнинг энг асосий бойлиги. У едиради, ичиради, яшаш учун асосий шарт-шароитларни яратиб беради. Шу сабабли республиканинг келажаги, Узбекистон халқининг келажаги кўп жиҳатдан ердан фойдаланиш муносабатлари қандай ташкил этилишига боғлиқдир.

Буни районимиз мисолида ҳам кўриш мумкин. Сўнги уч йил ичида ғалла етиштириш сезиларли даражада ортди. Азамат ғаллакорларимиз бу йил 20.520 тонна дон етиштиришни ният қилишганди. Ердан унумли фойдаланиш, омилкорлик, сафарбарлик туфайли бу кўрсаткич зиёдаси билан адо этилди. Ана шу миқдор вилоятимиздаги туманлар ичида энг салмоқлисидир. Иқтисодий ислоҳот қувончли меваларини бермоқда. Мавжуд давлат хўжаликлари жамоа мулкига айлантирилди. Ун иккита корхона ҳиссадорлик жамиятига ўтди. Уч йил ичида йигирмага яқин хусусий корхона ташкил топди. Юздан ортиқ хусусий дўконлар ишлаб турибди.

Мингбулоқ нефть кони очилган табаррук маскан. Одамларимиз конни ўзлаштиришга муносиб улуш қўшишни жонажон бурчлари деб билишмоқда. Ҳунар-техника билим юртида нефть саноатига ихтисослашган янги бўлимлар очилди. Туман марказида ажойиб шаҳарча бунёд этилаяпти. Яқин йиллар ичида ойна ва шиша ишлаб чиқариш, сутни қайта ишлаш заводлари, ажойиб шифохоналар бунёд қилинади. Буларнинг ҳаммаси аввало Президентимиз томонидан яратилган беш тамойил, миллатлар ўртасидаги ўзаро ҳамжиҳатлик шарофатидир.

Ўзбекистон очиқ эркин, бозор иқтисодиётига асосланган одил жамият, кучли демократик ҳуқуқий давлат қуриш йўлидан босқичма-босқич олға бормоқда. Биз барпо этаётган давлат, аввало умумжаҳон цивилизациясига, давлат қурилиши соҳасида юксак тараққий этган бошқа халқлар эришган тажрибаларга ҳамда ўзимизга хос миллий анъаналарга, ижтимоий қадриятларга асослангандир. Шу боис барчамиз келажакка комил ишонч билан боқмоқдамиз. Улуғ кунларни яқинлаштиришда Ислом Каримовнинг сўнгги китоблари дастуриламал бўлиб хизмат қилади.

Мамлакатимиз эркин, бой ва равнақ топаётган мамлакат бўлсин десак, фарзандларимиз бахтиёр ва тўкин-сочин яшасин десак, ислоҳотлар иккинчи босқичидаги мақсад ва вазифаларни амалга ошириш учун бутун куч-ғайратимизни сарфламоғимиз даркор. Бу босқич мамлакатимизнинг жадал ривожланиши, унинг қудрати ҳамда жаҳон ҳамжамиятидаги обрў-эътиборини кучайтириш учун мустаҳкам замин яратишга қаратилгандир.

ИҚТИСОДИЙ ЎЗГАРИШЛАР МОҲИЯТИ

Имомали МИРЗАОЛИМОВ, «Гулбоғ» ҳиссадорлик жамияти раиси

•

Мустақил Ўзбекистон шу пайтгача синалмаган янги йўлдан бораяпти. Табиийки, бунда ютуқлар билан бирга баъзи камчиликлар ҳам бўлиши мумкин. Шу боис босилган қадамнинг тўғрилигини ўта ҳушёрлик билан текшириб туриш, мўлжалдан адашмаслик, белгилаб олинган йўлдан четга чиқмаслик жуда муҳимдир. Фикримча Ислом Каримовнинг янги китобида ютуқларимиз ҳам, камчиликларимиз ҳам аниқ-равшан ифодалаб берилган. Умуман биз-қайта ишловчилар қайси нуқсонлардан халос бўлишимиз кераклигини яхши билиб олдик.

Жамоамизда 620 нафар ишчи ва хизматчи фаолият юритади. Корхона 42 минг тонна пахтани қайта ишлаш қувватига эга. Турли миллат вакиллари қўлни-қўлга бериб мустақилликни мустаҳкамлашга муносиб улуш қўшишга ҳаракат қилишмоқда. Пахта толаси Швейцария, Англия, Италия, Япония, Корея, Хитой каби мамлакатларга экспорт қилинмоқда. Ишни сифатли амалга оширишда Абдужаббор Мамарайимов, Анатолий Қозоқбоев, Алишер Худойназаровлар намуна бўлишаяпти.

Ҳозирги кунда ҳар бир раҳбар бир сўмни қаердан олиб, қаерга сарфлашни яхши билиши керак. Иқтисодиётни мустаҳкамлаш ниятида тикув цехини очдик. Бунда 20 нафарга яқин киши ишламоқда. Ихтиёримиздаги 20 гектар ерда деҳқончилик қилиб ўзимизга керакли неъматларни етиштираяпмиз.

Китобда ўтган йил сабоқлари хусусида ҳам бизга яхшигина дарс берилган. Чиндан ҳам неча ўн йиллар давомида бизда иқтисодий тангликларга ўрин йўқ, танглик капиталистик тузумнинг иллатидир, дея уқдириб келишди. Социализм шароитида ишлаб чиқариш муносабатлари ишлаб чиқарувчи кучларнинг гуркираб ўсишидан орқада қолди. Натижада маълум номутаносибликлар келиб чиқди. «Доно» Давлат План қўмитаси, ундан юқорироқда эса партия Марказқўми қатъий идораларни ишга солиб маъмурий йўл билан режа-директив қарорлар тизими орқали ишлаб чиқариш кучларининг ривожланиш даражаси билан ишлаб чиқариш муносабатларининг хусусияти ўртасидаги сунъий мувозанатни тикларди. Пировард натижада ишлаб чиқаришни ҳар қандай йўл билан бўлса-да ўстириш қуруқ мақсадга айланиб қолди. Бу ўз-ўзидан ҳеч кимга кераги йўқ маҳсулот ишлаб чиқаришга ундарди...

Ҳукуматимиз раҳбарлари барқарорлаштириш дастурини ишлаб чиқишда иқтисодиёт ҳолатини ифода қилувчи мезон бўлиб хизмат қиладиган кўрсаткичларни яхшилашга, танглик ҳодисаларнинг келиб чиқишининг олдини олиш тадбирларини фаол амалга оширишга алоҳида эътибор беришаяпти. Умуман, китобни ўқиган киши барқарорлаштириш сиёсати хусусида чуқур тушунчага эга бўлади.

МУҲИМ ВОҚЕА

Муҳаббат АБДУЛЛАЕВА, қишлоқ хўжалик фанлари номзоди

•

Мустақиллик йиллари — ўз ўтмишимизни, ўз маданиятимизни холисона билиб олиш давридир. Равшанки, бир вақтлар вазият тақозоси билан Ўзбекистон бир ёқлама ривожлантирилган мажруҳ иқтисодиётдан мерос бўлиб қолган муаммоларни якка ўзи ҳал қилишга мажбур бўлди. Президент Ислом Каримов раҳнамолигида барча аҳоли манфаатларига мос тушадиган, Конституцион асосга эга бўлган тараққиёт йўли танлаб олинди. Бу ўзбекистонликларнинг муносиб турмуш кечириши учун кафолат бўла олади.

Китобда Ўзбекистон Республикаси давлат қурилишининг бош йўналиши хусусида ҳам кенг маълумот берилади. Ишлаб чиқилган томойиллар моҳияти лўнда баён этилган. Фикримча иқтисодиётнинг аграр секторида янгиланиш жараёнини жадаллаштиришда илгари қабул қилинган қонунлар билан бир қаторда қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш соҳасида қўшимча чора-тадбирлар тўғрисидаги ҳукумат қарорлари ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлди. Китоб муаллифи ислоҳот жараёнида бозор иқтисодиёти талабларига анча мос келадиган янги хўжалик структураси қандай шаклланганлиги хусусида алоҳида тўхталган.

Олим сифатида деҳқонлар фикрини ифодаласам, одамлар томорқали бўлишининг ўзи жуда улуғ воқеадир. Қаранг, мамлакат бўйича уч миллион оилага 550 минг гектар ер текинга томорқа қилиб ажратиб берилди, томорқанинг умумий ҳажми эса 700 минг гектарга етди. Бир миллиондан ортиқ оила турар жойини хусусийлаштирди. Бундан ташқари давлат фермерларга 200 минг гектарга яқин ер ажратди. Давлат хўжаликларини хусусийлаштиришда деҳқончилик жамоалари сезиларли имтиёзлар олди. Ислом Каримовнинг мазкур китоби Ўзбекистон тўғри йўлдан бораётганлигини ишончли тарзда исботлади.

Китобдаги бағоят аҳамиятли иқтисодий таҳлиллар ҳар биримизнинг эътиборимизни тортди. Равшанки, қишлоқни янгилаш ва қайта қуриш чора-тадбирлари тизимида ишлаб чиқариш ва ижтимоий инфраструктурани жадал ривожлантириш катта аҳамиятга эга. Бу ҳозирги аграр сиёсатнинг ғоят муҳим устивор йўналишларидан биридир. Китобда бутун қишлоқ хўжалигини сифат жиҳатдан янги даражага кўтариш, унга индустриал тус бериш учун нималарга эътибор бериш лозимлиги тўлақонли баён этилганлиги ғоят қувончлидир. «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобининг нашр этилиши билан барча учун ўқиш ва ишлашда аниқ йўналишни кўрсатиб берадиган қимматли манбага эга бўлдик. У давр дастуриламалидир!

ЯНГИ ДАВЛАТ ВА ИЖТИМОИЙ ҚУРИЛИШ МЕЪМОРИ

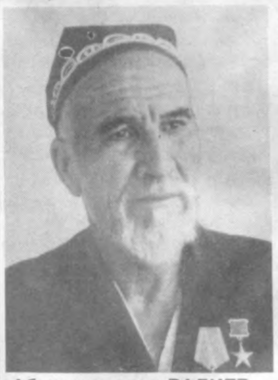

Абдуқодир ота ВАЛИЕВ, Меҳнат Қаҳрамони, «Гигант» жамоа хўжалиги миришкори

•

Китобни қўлимга олишим билан қалбимга иliқлик югурди. Бағоят чиройли, олий дид билан чоп этилган асар бошланишданоқ бутун вужудингизни қамрайди. Унинг муаллифи жаҳон майдонида катта обрў-эътиборга мушарраф бўлган, барча хорижий давлатлар фикри билан ҳисоблашадиган, бағоят зукко, қатъиятли, ҳақиқий иқтисодчи, энг мураккаб масалаларга ҳам ўз нуқтаи назари билан қарайдиган давлат арбоби — Президент Ислом Каримовдир!

Халқимиз истиқлол, миллат равнақи, жондан азиз Ватан истиқболини Яратганнинг ўзи бизга етказган бу табаррук зот номи билан боғлаётганлиги бежизмас. Боиси ҳурматли Президентимиз фидокор халқимизни чинакам бахтга мушарраф этиш, тўкин-сочин ҳаётни таъминлаш учун бор имкониятни ишга солмоқда. Барча ҳозирги мураккаб даврда қийинчиликларни бартараф этиш, ҳазрати инсон муҳим омил ҳисобланган маънавий жамият барпо этиш учун ёниб-жўшаётганлигини кўриб билиб турибди. Хусусан Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китоби мазмунидан: агар бирорта давлат тизими инсонга хизмат қилмаса, у мавжуд бўлишга ҳақли эмас, деган хулосани чиқариш мумкин. Фикримча, давлатимиз бошлиғи сиёсатининг юксак маънавий аҳамияти ва кучи ҳам худди ана шунда!

Дала шийпонидаги катта сафарбарлик кучга эга бўлган китоб муҳокамасига бағишлашган йиғилишда яна шуни англадимки, унда мамлакатдаги иқтисодий ўзгаришлар хусусияти, эришилган ютуқлар ва ҳал этилмаган муаммолар ҳақидаги ўйлар, ислоҳотлар келажагига ташланган донишмандларча бир назар муфассал ўз ифодасини топган.

Китоб хорижликларда ҳам катта қизиқиш уйғотибди. Бу кутилган ҳол. Нега десангиз унинг муаллифи салоҳияти кучли, иш қилмай қуруқ оғиз кўпиртирадиганларни, мустақилликни мустаҳкамлашга, иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишга сариқ чақалик ҳисса қўшмаётганларни сира ёқтирмайдиган, аниқ ҳамда тушунарли ишлашга ўрганган, ҳар бир катта-кичик муаммога унинг илдизидан келиб чиққан ҳолда ёндошадиган инсондир. Ислом Каримовнинг китобини ўқиганлар бунга яна бир карра ишонч ҳосил қиладилар. Янги давлат ва ижтимоий қурилишнинг меъмори бўлмиш юртбошимиз китобида таъкидланганидек, бозор муносабатларига ўтишнинг ўзимизда ишлаб чиқилган модели хусусиятларини ҳисобга олиб, хусусийлаштиришни амалга ошириш ва Ўзбекистоннинг кўпукладли иқтисодиётини шакллантиришга қаратилган принципиал ёндашувларни ишлаб чиқди ва улар амалиётда ўз тасдиғини топди.

Кўпчилик тўғри таъкидлади, бунда Президентимизнинг узоқни кўра олиш қобилияти муҳим омил бўлган. У жуда кўп мамлакатларда тарғиб қилинган, аммо жамиятга, одамларга жиддий қийинчиликлар олиб келган «Фалаж қилиб даволаш» йўлидан боргани йўқ. Президент Каримов танлаган йўл: тизимни тадрижий равишда ислоҳ қилишни таъминлаш, тараққиётнинг эркин ва ўзига хос йўлидан бориш. Бу энг муҳим концепциядир! Ёшим тўқсонга қараб кетаяпти. Ҳаётий тажрибага таяниб, таъкидлайман, бу ноёб китоб катта хазина. У Ўзбекистон халқини орзу умидлар йўлидан комил ишонч билан бошлаб боради!

ИСЛОҲОТЛАР ТАҚДИРИ УЧУН МАСЪУЛМИЗ

Мингбулоқда нефть кони очилиши шарофати билан ҳурматли Президентимиз Ислом Каримов даламизга ташриф буюрди. Ўша куни бутун қишлоғимизда байрам бўлиб кетди. Ишимиздан кўнглим хотиржам эди. Шиғил-шиғил кўсаклар ғўзаларда маржондек тизилган. Ислом Абдуғаниевич ҳалол меҳнатимиз учун раҳмат айтиб, самимий оҳангда бизга юзландилар:

— Керагидан ортиқ кўсакни, ноябрда етиладиган ҳосилни фойдаси кам. Ғўзаларда нормадаги ҳосилни тўплаб, бебаҳо бойликни иложи борича тез ва сифатли қилиб саранжомлашни ўйлаш керак...

Адолатхон БЕГАЛИЕВА, Навоий номли жамоа хўжалиги бригада бошлиғи

•

Шундан сўнг меҳнат унумдорлигини ошириш, иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш юзасидан қимматли маслаҳатлар бердилар. Ўшанда биз — деҳқонлар у кишининг салоҳиятига, оддий кишилар ҳаётини бағоят яхши билишига қойил қолгандик.

Президент маслаҳатига амал қилиб, кам бўлмадик. Режалар сурункали бажарилаяпти. Бу йил 67 гектар ерда деҳқончилик қилаяпмиз. Ният гектаридан 31 центнердан ҳосил кўтариш. Ялпи ҳосилнинг 80 фоизи зангори кемалар ёрдамида саранжомланади. Шу кунларда ғўза парваришига эътиборни кучайтириб ҳосилга ҳосил қўшмоқдамиз. Ишни сифатли ташкил этишда Жамолиддин Ботиров, Ойша Авазова, Анорхон Ғоипова, Қозоқ Маматовалар жонбозлик кўрсатишмоқда.

Оилада ўн жонмиз. Отам Ҳасанбой Бегалиев, онамиз Улмонжон Бегалиева асл деҳқонлардан. Улар дастурхон устида юртбошимизни дуо қилишгани қилишган. Негаки, етмиш йилда эришмаган ниятларимизга етаяпмиз. Ҳаётбахш фармон туфайли эга бўлган томорқада йилига икки ҳосил етиштираяпмиз. Бу бозор қийинчиликларини енгиш имкониятини бераяпти. Меҳнаткашлар мустаҳкам ижтимоий ҳимояга олинган. Давлат биринчи навбатда етим-есирлар, ногиронлар, боқувчисиз кимсаларнинг бошини силаб савоб иш қилмоқда.

Президентимизнинг янги китоблари бизни янги ишларга руҳлантирди. Фахрлансак ярашади. Ислоҳотларни аҳолини муҳофаза қилиш бўйича кучли чора-тадбирлар билан қўшиб олиб бориш механизми МДҲдаги бошқа мамлакатларда ҳам катта қизиқиш уйғотмоқда. Мамлакатда амалга оширилаётган изчил саъй-ҳаракатлар барқарор ижтимоий сиёсий вазиятни юзага келтирди. Зеро, юртбошимиз барқарорлик, тинчлик-тотувлик, миллий ва ижтимоий тараққиёт янги давлатчилик биноси барпо этиладиган пойдевор, халқаро ҳамжамиятга қўшилишнинг калити, деб таърифлаганларида юз бор ҳақлидирлар!

Ўзбекистон ишлаб чиқилган қоидалар ва устивор йўналишларга мувофиқ ўзига хос йўналиш ва тараққиёт йўлидан ишонч билан олға бормоқда. Ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларидаги ислоҳ қилиш жараёнининг илк натижалари аниқ-равшан кўзга ташланмоқда.

УЛУҒ ИШЛАРГА РУҲЛАНТИРДИ

Абдуқаҳҳор САЛИМОВ, «Хоразм» жамоа хўжалиги ҳудудидаги фермер

•

Бебаҳо китобдан ўзимни ўйлантираётган саволларга жавоб топдим. Айниқса иқтисодий узгаришлар хусусияти билан яқиндан танишганлигим келажакка булган ишончни мустаҳкамлади. Йиғилишда фермер хўжаликлари қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этишнинг асоси сифатида қандай фаолият кўрсатишлари лозимлиги борасида ҳам қизғин гап борди. Китобда бу долзарб масала лўнда баён этиб берилган. Одамларга ер берилиши ислоҳ қилишнинг дастлабки энг қийин йилларида зарур, ниҳоятда кескин муаммоларни ҳал қилишда жуда муҳим роль ўйнади. Ахир бу муҳим тадбир чинаккам инқилобий аҳамият касб этди,— бу билан ҳар бир индивиднинг давлатга қарамлиги тугатилди. Ер олган одам даромад ола бошлади, ўзини хўжайин деб, эркин, мустақил ҳис қилди.

Узимдан қиёс. Оила аъзоларим ҳамда қатор қариндошларим билан хайрли ишга биринчилар қатори қўл урдик. Маҳсулот етиштириш йил сайин кўпайиб борди. Ҳозир қарамоғимизда 30 та қорамол, 3 та от, қўйлар бор. Йилига 5 тонна гўшт етиштиришимиз керак. Шу кунгача истеъмолчиларга 4 тонна гўшт етказиб бердик. Қарийб 70 гектар ерда деҳқончилик қилаяпмиз. Ният жорий йилда 50 тонна пахта, 60 тонна шоли топшириш. Буғдой етиштириш борасида қувончли натижаларга эришдик. Фермер бўлиб янглишмаган эканмиз. Уттизга яқин одам сидқидил ишлаб кам бўлмаяпти. Фарзандларим меҳнатсевар, одамохун кишилар бўлиб етишишаяпти.

Китобни ўқиб Президентимизга бўлган меҳрим, ҳурматим юз чандон ошди. Боиси бутун саъй-ҳаракат юрт фаровонлиги, фуқаро тинчлик-хотиржамлиги учун бўлаяпти. Ахир 70 йилдан ортиқроқ вақт мобайнида деҳқон ерга ёлчимади. Бирор кимса иморат қурса, ёки машина олса ҳадиксираб қарадик. Мана энди мустақиллик шарофати туфайли ўз еримизнинг ҳақиқий эгасига айландик. Пешона тери эвазига мўмай даромад олаяпмиз. Дастлабки ҳосил пулидан Худо хоҳласа тўй қилмоқчиман.

Давлат бизларга жуда катта мадад ва ёрдам кўрсатмоқда. Сарф-харажатлар тўқсонинчи йилларга нисбатан кескин ошиб кетган бўлишига қарамай маблағни аяшмаяпти. Биламизки, ҳозир бирорта фермер ирригация ва мелиорация ишларини мустақил амалга оширолмайди. Фақат давлатгина мелиорация тармоғини лойиҳалашга, қуришга, ерлар шўр босиши, ботқоқланишнинг олдини олиш масалаларини ҳал қилишга қодир. Бу дастурларнинг ҳаммасини давлат зиммасига олди. Ҳа, китобда таъкидланганидек, ислоҳотларнинг муваффақияти ҳар биримизнинг қўлимизда, Ўзбекистонда яшовчи барча аҳолининг қўлидадир. Эзгу мақсадларга эришиш келажак авлод олдидаги мажбуриятимиздир.

Бахтга қарши баъзи ерларда кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга етарли эътибор берилмаётир. Яқинда Тошкентда И. А. Каримов раислигида бўлиб ўтган республика Президенти ҳузуридаги Иқтисодий ислоҳотлар, тадбиркорлик ва чет эл сармоялари бўйича идоралараро кенгаш-мажлисида ҳам бу ҳақида алоҳида тўхтанилди. Тааж-жубки, мажлисда сўзга чиққанлардан айримлари тадбиркорлар фаолиятини давлат бошқарса, деган истакни билдиришди. Бу муҳим масала моҳиятига ҳали тўла тушуниб етмасликдан бошқа нарса эмас. Унутмайлик, Ислоҳотларнинг асосий моҳияти мулкни, иқтисодиётни давлат тасарруфидан чиқариш, сиёсатдан халос этишдир.

ЯКДИЛ ХУЛОСА:

МИНГБУЛОҚ туманидаги Навоий номли жамоа хўжалиги дала шийпонида ўтказилган йиғилиш иштирокчилари пахтакорлар, ғаллакорлар, шоликорлар, боғбону соҳибкорлар давримиз дастуриламали — бебаҳо хазина Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобини зўр қизиқиш ва манфаатдорлик ила муҳокама қилиб, шундай якдил хулосага келдилар; китобнинг чоп этилиши мамлакатимиз ҳаётидаги катта аҳамиятга молик воқеа. Унда мустақилликка эришилгандан буён ўтган вақт мобайнида амалга оширилган улкан ишларга якун ясалган, содир бўлган ижтимоий силжишлар, иқтисодий ислоҳотлар, кишиларимиз онгидаги ўзгаришлар зўр донишмандлик билан таҳлил этиб берилган. Китобнинг яна бир муҳим жиҳати шуки, унда Ўзбекистон Республикаси халқаро майдонда олға сурган, хориждаги етук иқтисодчилар, сиёсатчиларнинг бағоят эътиборини тортган давлат ва хўжалик қурилишининг буткул янги назарияси, амалиёти янада ривожлантирилган. Бундан буёнги катта, мураккаб вазифаларни ҳал этиш йўллари аниқ-равшан кўрсатиб берилган.

Ўзбекистон янги, шу пайтгача синалмаган йўлдан бормоқда. Демак, энг муҳим вазифа босилган қадамнинг тўғрилигини доимий равишда текшириб туриш, мўлжалдан адашмаслик, бош йўлдан чиқиб кетмасликдир. Худди шу йўналишда китоб бизга бамисоли маёқ бўлиб хизмат қилади. Унда қандай яшашимиз, қайси муаммоларга эътиборни қаратиб, қайси нуқсонлардан халос бўлишимиз кераклиги ҳам лўнда баён қилинган. Бебаҳо асар катта сафарбарлик кучига эга. У барчани улуғ ишлар сари чорламоқда!

Мирғиёс ҚАЮМОВ, Абдунаби ҚОРАБОЕВ.

К. хакикати 95.14 июл №28

ҲОСИЛ ТЎПЛАШ ПАЛЛАСИ

Мутахассис маслаҳати

Июль ойига келиб ғўза парваришининг ярми ўтди. Шу кунларда ғўза учун етарли самарали ҳарорат бор. Фақат парваришга эътиборни кучайтириш лозим. Биринчи июлгача бўлган маълумотларга қараганда, ғўза майдонларининг 75-90 фоизи гуллаш-мева тугиш палласига кирган. Бунга Сурхондарё, Бухоро, Қашқадарё, Наманган вилоятларининг кўпчилик хўжаликларини мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Шуни таъкидлаш керакки, ғўзада дастлабки ҳосил тугунчалари сақлаб қолинса, юқори, саноат навига ўтадиган пахта салмоғи кўп бўлиши деҳқонларимизга маълум. Шунинг учун ҳамма, айниқса ривожи суст далаларда аҳволни ўнглаш, ғўза парваришини тезлатиш чораларини кўриш зарур.

Июль-ҳосил тўплашда, сентябрнинг биринчи ярмида териб олинадиган пахта салмоғи вазнини кўпайтиришда асосий ой ҳисобланади. Бу пайтда агротехника қоидаларини сал бўлса-да бузмаслик керак. Суғориш, ўғитлаш ғўза қатор ораларига ишлов бериш ва зараркунандаларга қарши курашиш муҳим омиллардандир.

Шу кунларда деярли барча пайкалларда суғориш ишлари бошланиб кетди. Сувдан чиққан далаларда ер етилиши билан культивацияни бошлаш жоиз. Ғўза қатор ораларини юмшатиш (культивация қилиш) кечиктирилса, ернинг устки қатлами қотиб, тупроқ ёрилиши натижасида ғўза илдизчалари узилишига олиб келади. Натижада ўсимликнинг модда алмашуви бузилади. Культивация вақтида кесак кўчади, тупроқдаги нам бефойда сарфланади. Ғўзалар тезда чанқаб, сувга талаби ошади. Экиннинг ўсиши ва ривожланиши сустлашади.

Тажрибаларимизда кўриндики, ғўза қатор ораларига ишлов кечиктириб ўтказилганда ҳосилдорлик 2-3 центнердан 5-6 центнергача камайган. Демак, дастлабки ҳосил бўлган кўсаклар кам сақланиб қолган.

Қатор ораларини юмшатишда унинг чуқурлигига алоҳида аҳамият бериш керак. Республикамизда уруғлик 60 ва 90 сантиметр қатор оралиқда экилган. Шунинг учун культивациянинг чуқурлиги табақалаштирилган ҳолда ўтказилиши лозим. Ғўза 60 сантиметр қатор оралиғида экилган майдонларда культивациянинг чуқурлиги 12-14 сантиметрдан, 90 сантиметрликда эса 14-16 сантиметрдан ошмаслиги ва камаймаслиги керак.

Айрим ҳолларда, механик таркиби оғир тупроқларда культивациянинг чуқурлигини яна 4-5 сантиметрга кўпроқ қўйиш мумкин. Ишнинг кўзини билган, тажрибали механизаторлар қатор ораси 60 сантиметр қилиб экилган далаларда культиваторда 22-24 та, 90 сантиметрликда эса 34-36 та ишчи панжаларини осиб, сифатли культивация ўтказишмоқда. Культивация вақтида унинг ишлов кенглигига ҳам аҳамият бериш даркор. Ишлов кенглиги 60 сантиметр қилиб экилган далаларда 45-50 сантиметр, 90 сантиметрликда эса 75-80 сантиметрдан кам бўлмаслиги керак.

Июль ойининг ўрталарига бориб ҳосилдор ерларда ғўза тупи шохлари бир-бирига киришиб кетади. Кўсакларнинг гул ва шоналарини тўкиб юбормаслик учун трактор органларини латта, қоплар билан ўраб қўйиш зарур.

Энди суғориш ҳақида. Бу йил сув кўп йиллик кўрсаткичлардан 30-35 фоиз оз бўлади. Шу боис пахта далаларини суғоришни ташкил этиш ва ўтказиш ўзига хос талабларга жавоб бериши керак. Олимларнинг кўп йиллик тажрибалари шуни кўрсатадики, эгат кенглиги қандай, (яъни 60 ёки 90 сантиметр) бўлишидан қатъий назар шўрланмаган ва кам шўрланган ерларда нафақат биринчи ва иккинчи сувни, балки барча суғоришларни эгат оралатиб ўтказиш мақсадга мувофиқдир.

Суғориш ғўза аҳволига қараб ўтказилиши керак. Унинг меъёри, муддати, давомийлиги тупроқнинг намланиш чуқурлиги, сув ўтказувчанлиги, механик таркиби, дала нишаблиги, унинг мелиоратив ҳолати кабиларга узвий боғлиқ.

Ўзбекистон пахтачилик илмий-тадқиқот илмгоҳи олимларининг кузатишлари бўйича ўрта толали ғўза навлари — 108-Ф, Чимбой — 3010, С—4727, Қизил-Ровот, Қирғиз-3, Тошкент — 6, С—9070, Фарғона — 3, Наманган — 77, С—6524 кабилар яхши ривожланиб ва юқори сифатли ҳосил йиғиши учун ўрта ва оғир қумоқ типик бўз тупроқларда мавсумда 5 марта сув берилишини талаб этади. Бунда сувнинг мавсумий суғориш меъёри гектарига 4,5—5,5 минг куб метр бўлиб, гуллашгача 700-800 литр куб, гуллаш-ҳосил тугишда 950-1100 куб метр сарфланади. Пишиш даврида яна унинг меъёри камайтирилади, яъни 700-800 куб метр бўлса кифоя.

Ўрта толали 175-Ф: С — 6530, Бухоро — 6, СоюзНИХИ—11 каби ғўза навлари сувга кам талабчан. Уларнинг яхши ривожланиши ва эртаги мўл ҳосил бериши учун юқорида келтирилган навларга нисбатан 1—1,5 марта сув кам берилгани маъқул. Тошкент вилоятининг бўз ва Андижон вилоятининг оч тусли бўз тупроқларида иқлимлаштирилган ғўза навлари эса мавсумда 4-5 маротаба суғорилади. У жойларда мавсумий сув меъёри гектарига 5—6 минг куб метр сарфлаганда яхши натижа беради.

Мирзачўлнинг кам шўрланган, механик таркиби енгил ва ўрта қумоқ минераллашган захоб суви яқин (2-3 м) жойлашган тупроқларда жорий йилда ўрта толали АН — Боёвут — 2, С—9070, С—6530 ғўза навлари етиштирилмоқда. Ан — Боёвут — 2 ва С—9070 навлар 1-3-0 тизимида сув меъёри гуллаш, ҳосил йиғиш даврида гектарига 900-1000 куб метр, мавсумий меъёри эса 3-3,5 минг куб метр берилиши керак. С—6580 ғўза нави сувга кам талабчан. Суғориш 1-2,0 тизимида мавсумий сув сарфи 2,5-3 минг куб метрдан ошмаслиги керак.

Ингичка толали Термиз — 24, Қарши — 8 ғўза навлари асосан жанубий, ҳарорат йиғиндиси кўпроқ бўлган саҳро минтақаси тупроқларида етиштирилганлиги учун ўрта толали навларга нисбатан 25-30 фоиз кўп сув сарфини талаб этади.

Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятининг захоб суви чуқур жойлашган тупроқларда ғўза суғориш тартибини мақбул тизимига мос 1—3 (4) олиб борилиши зарур. Бу йилги шароитда гектарига 6,5-7 минг куб метр сув сарфланиб, захоб юза жойларда эса мутаносиб ҳолда бу кўрсаткичлар гектарига 1-3-0 ва 3,5-4 минг куб метрдан ошмаслиги керак.

Қашқадарё вилоятининг Касби ва Усмон Юсупов туманларининг хўжаликларида қўлланилаётган эгат оралатиб суғориш яхши натижа бераяпти. Бу усулда кенг қаторлаб экилган ўрта толали ғўза майдонларида эса ғилдирак юрмаган эгатлардан сув таралади. Шунда сув сарфи камаяди ва иш унумдорлиги ошади.

Яна бошқа амалий мисол Наманган деҳқонларининг тажрибасидир. Бунда катта нишабликка эга кенг қаторлаб экилган ғўза майдонларига сув эгат оралатиб жуда оз миқдорда берилади. Натижада тупроқ ювилмайди, озуқа элементлари сақланади ва юқори ҳосил олишга эришилади.

Сув — зар, сувчи-заргар деган оқилона ҳикмат бор. Бу бежиз айтилмаган. Обиҳаётдан самарали фойдаланиш сувчиларга боғлиқ. Ҳар бир хўжалик раҳбари сувчиларга зарур шароитни яратиши жоиз. Тунги суғориш ишларига кўпроқ тажрибали сувчилар жалб қилиниши, уларга фонус, этик берилиши ва иссиқ овқат ташкил этилиши лозим.

Вужудга келган сув танқислигини деҳқонларимиз биринчи марта бошдан кечираётганлари йўқ. Агар тегишли ташкилотлар ва хўжаликлар етакчилари, мутахассислари жойларда сувни иқтисод қилиш ва самарали фойдаланиш бўйича ишларни ҳамкорликда, юқорида эслатилган тавсиялар асосида ташкил этсалар, барча тўсиқлардан талафотсиз ўтишга эришадилар.

Ғўзани меъёрдан ортиқча озиқлантириш зарарлидир. Бунда ўсув тезлашиб, барглари қалин тортиб кетади. Озуқа элементлари ҳосил бўлакларида эмас, баргларда тўпланади. Натижада кўсаклар майдалашади. Ҳосил етилиши кечикади ва гектарига 2-3 центнер ва ундан кўпроқ ҳам камаяди. Шунинг учун ўғитлашни июль ойида, асосан маҳаллий ўғитларни элаб, қатор ораларини ишлаш билан чегараланиш керак.

Айрим хўжаликларда ярим чириган, ҳатто чиримаган гўнг шарбат усулида берилади. Ваҳоланки, бу усул қатъиян таъқиқланади. Негаки, озуқа моддалари эгат бўйлаб тўғри тақсимланмайди, бегона ўтлар кўпайиб кетади, атроф-муҳит ифлосланади.

Бу йил кўп жойларда ғўза гуллаши ўтган йилга нисбатан 7—10 кун олдин бошланди. Шунинг учун ўсимликларни чеканка қилишни ҳам шу муддатдан олдинга суриш керак. Кўчат қалинлигига қараб ғўзалар 13-14, 15-16 ҳосил шохи чиқарганда бошланади. Бу тадбир шимолий туманларда 1-5 августгача, ўрта минтақаларда 25-30 июлгача, жанубий минтақаларда 20-25 июлгача тугалланиши лозим. Афсуски, кейинги йилларда ғўза чеканкаси кеч бошланиб, 10-15 августгача давом этаяпти. Ҳосилга катта путур етказадиган бу бегамликдан бутунлай воз кечишимиз керак, чеканкани барча майдонларда бир марта ўтиш билан якунланиши лозим. Агар у 2-3 мартаба бўлиб ўтказилса, ҳосил бир текис етилмай йиғим-теримга ва пахтанинг сифатига салбий таъсир кўрсатади.

Такрорий экин сифатида дондан кейин экилган чигитлар деярли ҳамма майдонларда униб чиқди. Уни дарҳол ягана қилиб тегишли миқдорда кўчат қолдирилиши керак. Кўчат қалинлиги 10-15 фоиз кўпроқ бўлишини таъминлаш мақсадга мувофиқдир.

Яна бир вазифа, ғўзани ўғитлашни кечиктирмаслик зарур. Тажрибалар шуни кўрсатадики, кечки экилган экин одатдагига қараганда камроқ маъдан ўғит талаб қилади. Шунинг учун бундай ерларда маъдан ўғитлари одатдагидан 40-50 фоиз оз солинади.

Далалар тезда сувдан чиқиши учун ўқариқларнинг ораси 60-80 метр бўлишини тавсия қиламиз. Ўсимлик шундай ўстирилганда тезроқ вояга етади, ҳосил тўплайди, пишиши тезлашади, тола сифати яхшиланади.

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлиги ва ЎзПИТИнинг етакчи мутахассислари биргаликда тайёрлашган.

«Ўзмевасабзавотузумсаноат» Фарғона вилоят концернига қарашли сабзавотчиликка ихтисослашган Муқимий номли жамоа хўжалиги соҳибкорлари аҳоли дастурхонига эртаги сабзавот маҳсулотлари етказиб беришни давом эттиришмоқда. Сабзи, карам, помидор, булғор қалампири пешма-пеш узилиб даладан тўғри дўкон пештахталарига жўнатилмоқда.

СУРАТДА: карамдан мўл ҳосил етиштирган ижарачи соҳибкор Зуҳра Деҳқонова,

Р. АКБАРАЛИЕВ олган сурат.

МАРЖУМАК ЭКИЛМОҚДА

Қўрғонтепа туманидаги «Қорасув» жамоа хўжалигида дон экинларидан бўшаган ерларда маржумак (гречиха) экиш бошлаб юборилди.

Ўтган йили бартер асосида Татаристондан олиб келинган ва тажриба тариқасида шу хўжалик далаларида экиб кўрилган гречиха дони уруғлик учун олиб қўйилган эди. Ўшанда бор-йўғи юз килограмм уруғликдан уч тоннага яқин ҳосил олинган эди. Энди бу уруғлик 60 гектар ерга экилмоқда.

Мутахассисларнинг фикрича, серунум ерларда гречихадан гектар бошига 16 центнергача ҳосил олиш мумкин. Бунинг устига у бор йўғи 55-60 кунда пишиб етилади. Демак, уни ғалла ўриб олинганлан сўнг бемалол экса бўлади. Унинг гулларида нектарнинг кўплиги хўжаликда асаларичиликни ривожлантириш имконини ҳам беради.

«Қорасув» жамоа хўжалиги тадбиркорлари шу йилнинг охиригача Татаристондан махсус тегирмон келтириш ва унда гречихадан тайёр маҳсулот олишни мўлжалламоқда.

К. НИЗОМОВ,
ЎзА мухбири.

Омборлар ғаллага тўлмоқда

САРА ДОНДАН САРА УН

Жорий йилда Жиззах вилояти миришкорлари ялпи ғалла хирмонини 350 минг тоннадан оширишга аҳд қилишган. Айни пайтда вилоятда ўрим-йиғим ишлари якунланмоқда. Куни-кеча ғаллакорлар шартномадаги дон тайёрлаш режасини шараф билан бажаришди.

Биз вилоят дон маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳиссадорлик бирлашмасининг раҳбари Саъдулла Абдуллаев билан суҳбатлашдик.

— Ғалла етиштириш ҳажми йилдан-йилга ўсиб бораюётганлиги бирлашмамиз зиммасига катта масъулият юклади, — деди у. — Йил бошида мавжуд элеватор ва омборлар сифатли таъмирланди. Тарозилар давлат назоратидан ўтказилиб, муҳрланди. Ёнғинга қарши барча воситалар созланиб, тартибга келтирилди. Бундан ташқари корхона тизимида дон қабул қилиб олувчи пунктлар сони кўпайтирилди. Жумладан, Зомин туманида Ульянов номли, Бахмалда «Бахмал», Форишда «Қорадов» қўшимча ғалла омборлари ишга туширилди. Мазкур пунктлар 40 минг тонна дон қабул қилиб олиш қувватига эга. Жиззах марказий элеватори эса 307 минг тонна ғаллани қабул қила олади.

Бултур хўжаликлардан 150 минг тонна ғалла қабул қилиб олиб 122 минг тонна ун ишлаб чиқарилган бўлса, бу йил бу кўрсаткич яна ҳам ошади. Ҳозир корхона тўла қувват билан ишламоқда. Бир кеча-кундузда 270 тонна ун маҳсулотлари ишлаб чиқариляпти. Иш икки сменада ташкил этилган. Ишчиларнинг ишлаб дам олишлари учун барча шароит яратилган. Корхона ҳудудида маиший хизмат шохобчаларининг барча тури ишлаб турибди. Бундан ташқари ҳаммом, кутубхона, ошхона, сауна улар хизматида. Тунда ишловчиларга овқат бепул бериляпти. Ишчиларга ойлик маош ўз вақтида тарқатилиб, моддий рағбатлантириляпти. Кам таъминланган оилалар, боқувчиси йўқлар, шу корхонада ишлаб нафақага чиққан фахрийларни корхона ўз оталиғига олган. Уларга чорва моллари, ун, ёғ, макарон, шакар ва ғалла чиқитидан чорва озуқаси бепул бериляпти.

Биралашма қошидаги иккита йирик нон заводи, хорижий технология асосида маҳсулот ишлаб чиқарувчи цехлар, ўндан зиёд новвойхоналар аҳоли дастурхонига сифатли ва мазали нон маҳсулотлари етказиб беряпти. Яқинда макарон ишлаб чиқарувчи цех ишга туширилди. У бир кеча-кундузда 300 килограмм макарон ишлаб чиқармоқда.

Ёрдамчи хўжаликда 500 бош қўй бор. Ҳар чоракда ишчи ва хизматчиларга арзон нархда гўшт ва гўшт маҳсулотлари бериляпти. 10 гектар ерда сабзавот, картошка ва полиз маҳсулотлари етиштириляпти. Улар ишчиларга бепул берилади. Корхона атрофини кўкаламзорлаштириш мақсадида бултур кўкламда 50 минг туп терак қаламчалари ўтқазилган эди. Ҳозир улар гуркираб ўсаяпти. 3 гектар ердаги боғ бу йил ҳосилга кирди.

Хонадонларга қут-барака, файз кирмоқда. Хўжаликлар, деҳқон-фермерлар ва шахсий томорқа эгалари ўзлари етиштирган ғалланинг бир қисмига эга бўлишяпти. Аҳолидан қабул қилиб олинаётган буғдой ун ва кепакка алмаштириб берилмоқда. Бу деҳқонлар учун қўл келмоқда. Кундан-кунга мижозлар сони ортиб боряпти. Корхона қошидаги новвойларда ёпилаётган иссиқ, бўрсилдоқ нонлар махсус дўконларда сотиляпти. Дўконларнинг иш вақти аҳоли талаби асосида белгиланган.

Ғалла мустақиллигига эришиш келажаги буюк Ўзбекистон учун жуда муҳимдир. Бу йил ғалла йили бўлди десак хато қилмаймиз. Ҳаётимиз манбаи, дастурхонимиз кўрки нон билан. Зеро, қишлоқ хўжалигида амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларнинг самараси деҳқон меҳри билан етиштирган ғаллада, аниқроғи ширмой нонларда мужассам.

Раҳмонали АКБАРАЛИЕВ.

СУРАТЛАРДА: 1. Бош муҳандис Шароф Очилов ва ишчи Эгамқул Назаров тегирмонни кўздан кечиришмоқда. 2. Корхона илғор ишчиси Мунаввар Ахтарова.

Муаллиф олган суратлар.

ТЕР ТЎККАНГА ЕР ТЎКАДИ

Уюшмамизга қарашли ерлар туман марказидан 30-40 километр нарида, қарийб бир километр баландликда жойлашган. Шу боис бизда сув масаласи азалдан катта муаммо саналади. Мавжуд экин майдонларимизнинг тўқсон беш фоизини лалмикор ерлар ташкил этади. Ахир юқорига обиҳаёт чиқариш осонми?

Шундай мураккаб шароитда ҳосил етиштиришнинг албатта мушкулликлари бор. Шукр, ишнинг кўзини биладиган, лабзи ҳалол деҳқонларимиз, касбига фидойи боғбону соҳибкорларимизнинг иродалари мустаҳкам. Улар ҳар йили табиат қийинчиликларини мардонавор енгиб, эл-юртимиз дастурхони тўкин бўлишига муносиб ҳиссаларини қўшиб келмоқдалар.

Амалдаги йилда 2350 гектар лалмикор майдонда ғалла парваришладик. Астойдил ҳаракат самарасини берди. Буғдойнинг «Интенсив» ва арпанинг тезпишар «Дия» навларидан мўл ҳосил етиштиришга эришдик. Халқимизнинг тер тўкканга ер тўкади деган нақли уюшмамиз меҳнат аҳли мисолида ифодасини топди. Гарчи, бу йил ёғингарчилик одатдагидан кам бўлганлигига қарамай, ғаллакорларимизнинг меҳнатлари зое кетмади. Биз бунга ғаллага ўроқ тушган биринчи кунларданоқ ишонч ҳосил қилдик. Меҳнатимиз натижасини ўз кўзимиз билан кўриб, қувондик. Режага нисбатан буғдойдан 1,5, арпадан эса гектаридан қарийб 2 фоиз кўп дон олинмоқда. Бу кўрсаткич ғаллакорларимиз кучига-куч, ғайратига-ғайрат қўшаётир.

Айни вақтда мавсум бошидан буён тўхтовсиз ишлатилаётган 8 та комбайн билан ҳар куни юз гектардан зиёд майдондаги ҳосилни ўриб янчишга эришяпмиз. Нуриддин Нурматов, Бахтиёр Ҳожиев, Ҳолиқул Маманазаров ва Аҳмадали Кенжаев сингари илғор комбайнчиларимиз алоҳида шижоат билан меҳнат қилишаяпти. Ғаллани махсус мосламаларда саралаб, сўнг омборларга жўнатяпмиз.

Жамоамиз аъзолари унумли меҳнат қилиб, мароқли ҳордиқ чиқариши учун етарли шарт-шароит яратилган. Ғалла ўримида иштирок этаётганларга икки маҳал бепул иссиқ овқат ташкил қилинган. Комбайнчи ва ҳайдовчиларга махсус уст-бошлар берилган. Уларнинг ўз оилалари рўзғоридан кўнгиллари тўқ. Керакли озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб берилган. Шунга қарамай тез-тез хабар олиб турибмиз.

Шунингдек, келгуси йил ҳосилига ҳам пухта замин ҳозирлаяпмиз. Етарли миқдорда уруғлик жамғарилди. Ғалладан бўшаган ерларни пешма-пеш шудгорлаб ўрнига сабзавот, озуқа экинлари экаяпмиз. Бир гуруҳ механизаторларимиз уюшма устахонасида сеялкаларни сифатли созлаш билан машғул.

Бундан ташқари такрорий экин сифатида 6 гектар ерга картошка, 8 гектарга маккажўхори ва 2 гектарга сабзи экдик. Ниҳолларимиз ривожи яхши.

Кези келганда шуни ҳам айтиб ўтиш жоиз, ҳозир тадбиркорлик билан шуғулланмаган, ишбилармонлик қилмаган ҳар қандай меҳнат жамоаси ўз фаолиятини олға силжита олмайди. Ана шу йўлда биз ҳам бир қатор тадбирларни амалга ошираяпмиз. Аҳоли эҳтиёжидан ортган сомонни махсус агрегатлар ёрдамида зичлаб қадоқлашни йўлга қўйдик. Кунига 15-18 тоннагача сомон қадоқланиб, алоҳида майдонларда пичан ғарамлари уймоқдамиз. Унга эҳтиёж сезган корхона ва ташкилотларга сотишимиз, мол айирбошлаш йўли билан уюшмамиз ҳисобидаги жами техникага эҳтиёт қисмлари олишимиз мумкин. Мақсадимиз халқ турмуш даражасини кўтариш. Қолаверса, бу биз учун ҳам қарз, ҳам фарз. Зеро, ислоҳотларни ўтказишдан мақсад эртанги кунимизга мустаҳкам пойдевор яратишдир.

Собиржон НАЗАРОВ,
Ховос туманидаги Жўрахон Усмонов номли ширкатлар уюшмаси раиси.

АЙБНИ КЎЗ ЁШИ ЮВОЛМАС

Қабиҳ жиноятларнинг туб илдизлари гиёҳвандликка бориб тақалиши кўпчиликка аён. Гиёҳвандлик нафақат инсон саломатлигига, балки насл-насабига ҳам зиён кўрсатувчи иллатдир.

Кейинги йилларда республикамизда қора оғуга қарши кураш кучайиб бормоқда. Мустақил республикамизнинг шу йил иккинчи чорагидан кучга кирган жиноят кодексида гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда шуғулланишдан иборат жиноятларга қарши қонуний жазолар кучайтирилди.

Яккабоғ ва Китоб туманлари тоғли туманлар сирасига киради. Мазкур туманларнинг ички ишлар бўлими ходимлари «Қорадори-95» мавсумий тадбирини ўтказишда ҳам фаолик кўрсатишаяпти.

Исмоил УБАЙДУЛЛАЕВ, Яккабоғ тумани ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция подполковниги.

Ўлкамизнинг иқлими иссиқ, тупроғида дур ундирса бўлади. Бу ерда барча турдаги қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириб эл дастурхонига тортиқ қилиш мумкин. Айрим фикри бузуқ, гиёҳвандлик домига тушиб қолган, мўмайроқ даромад олиш илинжи йўлдан оздирган, жирканч иллатнинг оқибатлари инсонларга зарарли эканини ўйламайдиган, хуллас, диёнатини, эътиқодини, иймонини, виждонини пулга сотганлар эса ўша олтин тупроғимизга гиёҳвандлик моддалари бўлган ўсимликларни экиш, олиб сотиш, истеъмол қилиш билан шуғулланаётганлиги бизни жиддий ташвишга солмоқда.

Муқаддас ҳадисларимизда ҳам ҳар қандай маст қилувчи ва бўшаштирувчи нарсаларни, яъни гиёҳвандлик моддаларини истеъмол қилишни маън этилган. Демак, ота-боболаримиз бу қабиҳликдан нафратланганлар.

Туманда бу йил гиёҳвандликнинг олдини олиш ҳамда соғлом авлод учун курашиш бўйича ҳокимлик, ички ишлар бўлими, прокуратура, халқ суди, соғлиқни сақлаш бўлими, агрохизмат уюшмаси ва халқ таълими бўлимлари ҳамкорликда катта чора-тадбирлар ишлаб чиқилди. Унинг самараси сезиляпти. Ички ишлар бўлимининг шахсий таркиби бутун эътиборни гиёҳвандлик иллатини бартараф этишга қаратаяпти. 60 кишидан иборат 15 та гуруҳ тузилган.

Беш ой ичида 23 та гиёҳвандликка алоқадор ҳолат аниқланиб, шундан 11 таси бўйича жиноий иш қўзғатилди. Бештаси эса халқ суди ҳукмига ҳавола этилди. Масалан, «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги Имом Ёқуб қишлоғида истиқомат қилувчи Худойберди Юсупов ўз томорқасида наша ўсимлиги экиб, парваришлаганлиги факти бўйича Ўзбекистон Республикаси жиноят кодексининг 270 моддаси биринчи қисми билан жиноят иши қўзғатилди. Унинг наша ўсимлиги йўқ қилинди. Бу иш бўйича халқ суди ўз ҳукмини чиқарди. Худойберди Юсупов айбига яраша жазо олди. Эски Яккабоғ қўрғони Шароф Рашидов жамоа хўжалиги ҳудудидаги Ҳиёбон қишлоғида яшовчи Шукур Ҳофизов ҳам ўз томорқасидан бола-чақасини ризқ-рўзи қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириб, даромад олиш ўрнига, кўкнори экиб фойда олишни афзал кўрди. Унинг наша ўсимлиги йўқ қилинди. Баъзилар пешонаси деворга бориб урилмагунча нотўғри йўлдан бораверади деб бежиз айтишмаган. Шукур Ҳофизов томорқасида кўкнор ўсимлиги экканлиги учун жиноий жавобгарликка тортилди. Кейин пушаймон қилгандан кўра ақлинг борида этакни йиғиштириб олган маъқул. У қонун олдида жавобгар бўлиш билан бирга, эл-юрт ҳузурида ҳам юзи қора бўлганлигидан афсусда, армонда қолди...

Ёз фаслида қора оғу «шайдо»лари ҳам фаоллашиб қолишади. Шу боис ходимларимиз сезгирлик билан, ўз вазифаларига виждонан ёндошиб, жиноятчиликнинг бундай жирканч кўринишларига аёвсиз зарба бераверадилар. Чунки республикамиз ҳукуматининг «Соғлом авлод учун», осойишта турмуш йўлида олиб бораётган сиёсатига амалий ишимиз билан жавоб беришга бурчлимиз.

Гиёҳвандлик — хавфли иллат

Нормаҳамат ДОВЕРОВ, Китоб тумани ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция майори.

— Республика Ички ишлар вазирлигининг «Наркотик моддалар устидан назорат қилиш бўйича комиссия ташкил қилиш тўғрисида»ги қарори, вилоят ички ишлар бошқармасининг шу борадаги қатор кўрсатмаларини амалга ошириб, туманимизда «Қорадори-95» мавсумий операциясини самарали ўтказяпмиз. Ички ишлар бўлими ходимларидан 40 кишидан иборат тезкор қидирув ва суриштирув гуруҳлари ташкил этилди. Жиноят қидирув бўлими, жиноятни олдини олиш бўлими, терговчилар, давлат автомобил назорати, ҳокимият фаоллари ва турли ташкилот вакилларидан иборат ушбу гуруҳлар гиёҳвандликка қарши кураш бўйича кўпгина фактларни очдилар. Бу тадбирни амалга ошириш учун гуруҳ аъзолари техника воситалари билан таъминланди. Ҳатто, вертолёт орқали одамларнинг кўзидан йироқ тоғ ёнбағирликлари, адирларнинг кўз илғамас жойларига экилган гиёҳвандлик моддалари бўлган ўсимликларни йўқотиш чоралари кўрилди. Шунингдек, гиёҳванд моддаларни сақловчи, тарқатувчи ва сотувчи, истеъмол қилувчи қонунбузарлар аниқланиб, уларга нисбатан қатъий чоралар кўрилмоқда.

Афсуски, айрим ҳолларда қонун талабларига амал қилмай, қорадори, кўкнори ширасини сақлаётган ва уларни олди-соттиси билан шуғулланаётганлар учраб турибди.

Китоб шаҳрида яшовчи Георгий Ходовнинг уйидан 48 грамм марихуана чиққанлиги учун у қонун олдида жавобгарликка тортилди. Ойбек кўчасидаги 2-уй, 35-хонадонида яшовчи Абдуҳофиз Орипов туман матлубот жамиятида туппа-тузук лавозимда ишларди. Омбор мудирининг топиштутиши жойида эди. Шундай бўлса-да, унинг нафси ҳакалак отиб, ўткир гиёҳванд моддаларни уйида сақлаганлиги ошкор бўлди. Уйи тинтув қилинганда 80 грамм марихуана, 2 грамм қорадори чиқди. А. Орипов қилмишига яраша жазоланди. Шаҳарнинг К. Рустамова кучаси, 37-уйида яшовчи Хотам Дамииновнинг қилмиши ҳам эл олдида ошкор бўлди. 681 грамм марихуана, 24,5 грамм қорадори билан ушланиб, қамоққа олинди.

Шаҳар ҳовлилари унақа кенг эмас. Шундай бўлса-да, Боқи Ботиров ҳовлисида 300 тупдан зиёд кўкнори экканлиги аниқланди ва йўқ қилиб юборилди. Ноинсоф, виждонини пулга сотган Ботировдек кимсалар наҳотки, қилаётган ҳаракатлари қонунга зид эканлигини тушунишмаса?!

Туман жамоа хўжаликлари ҳудудларида истиқомат қилаётган баъзи кимсалар ҳам инсофсизларча иш тутмоқдалар. Туйчи Иброҳимов «Зарафшон» жамоа хўжалигининг ерига 1368 туп кўкнори ўсимлиги экканлиги учун эл олдида юзи шувут бўлди. Ҳозир у қамоқда ўтирибди. Булар билмайин тикконни босган эмаслар, нашавандлик, кўкнорифурушлик жиноят эканини билатуриб, бу йўлдан ўзларини тия олмаганлар.

Китоб тоғли районлар сирасига киради. Устига-устак ҳудудларимиз қўшни Тожикистон билан чегарадош. Шу боисдан ҳам республикамизга ташқаридан гиёҳвандлик моддалари кириб келиши ҳоллари содир бўлаётганлиги бизни ташвишлантирмоқда. Бутун кучимизни сарфлаб жиноятчи унсурларни туман ҳудудига суқулиб киришига қарши чораларини кўраяпмиз. Тоғ йўллари узлуксиз назоратта олинган.

Республика Ички ишлар вазирлиги ва вилоят ички ишлар бошқармасининг гиёҳвандликка қарши кураш бўйича тезкор вакиллари бизга яқиндан ёрдам бермоқда. Улар билан ҳамкорликда олиб борган ишларимиз натижасида 56 та турли миқдордаги майдонларга экилган кўкнори ўсимлиги аниқланиб, йўқ қилинди. Бу билан гиёҳвандлик моддалари олинишига чек қўйилди.

Туманимизда ҳуқуқни муҳофаза қилиш ходимлари гиёҳвандликка қарши кескин курашаверади. Тўғри, бундай иллатга қарши тадбирларни амалга оширишда жамоатчиликнинг кўмагига муҳтожмиз. Район ҳокимияти бизнинг таклифимизни инобатга олиб, туман ҳудудида гиёҳвандликка қарши кураш ва уни олдини олиш бўйича махсус ишчи гуруҳи тузиш ҳақида қарор қабул қилди. Туман агрохизмат уюшмаси, табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси, ўрмон хўжалиги, «Зарафшон» агросаноат фирмаси, «Қишлик», «Варганза», Улуғбек, «Паландара», Оҳунбобоев номли жамоа ширкат хўжаликлари раҳбарларига хўжалик ҳудудида гиёҳванд ўсимликлари экиш ва парвариш қилишга асло йўл қўймаслик, бундай ўсимликлар экилган майдонларни аниқлаган тақдирда тезкорлик билан йўқ қилиб ташлаш чораларини кўриш қарорда қатъий қилиб белгиланди. Бу эса туман ички ишлар бўлими ходимларига катта мададдир. Хуллас, заҳри қотил оғудан меҳнаткашларни ҳимоя қилиш муқаддас бурчимиздир.

Иброҳим РАҲИМ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

ФАРҒОНА МАДҲИ, ИЖОДКОР БАХТИ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси шу кунларда ўзининг олтмиш йиллик фаолиятини сарҳисоб қилмоқда. Шарафли ва айни вақтда оғир ҳамда машаққатли йўл босиб, шу эркин даврга етиб келган катта адабиётимизни яратиш ва ривожлантиришга муносиб ҳисса қўшган вилоятларимизда яшаб, баракали хизмат қилаётган кўплаб ижодкорларга эгамиз. Бу борада гап борганда фарғоналик Йўлдош Сулаймон, наманганлик Ҳабиб Саъдулло, самарқандлик Душан Файзий, андижонлик Тўлан Низом, сирдарёлик Тура Сулаймонларнинг номларини тилга олмоқ жоиз. Улар марказдан, бинобарин катта матбуот, нашриётлардан узоқда, ўзига хос маҳаллий шароитда яшаб, ишласалар ҳам катта адабиётимиз билан ҳамнафас одимламоқдалар ва энг муҳими эл-юрт эътиборига, халқ ҳурматига сазовор бўлиб келмоқдалар.

«Китобхон эътиборини ва ишончини қозонмоқчи бўлсанг,йўқ деганда бир ҳафта ўз қаҳрамонларинг турмушида яшаб кўр. Иштирокчига гувоҳдан кўра кўпроқ, гувоҳга тарихчидан кўра кўпроқ, тарихчига эса факт тўпловчидан кўпроқ ишонадилар» деган эди донолардан бири. Серқирра ижод соҳиби Йўлдош Сулаймон ана шу хислатларга эга бўлган ёзувчилардан.

1935 йили Фарғона вилояти Ўзбекистон туманининг сўлимгина Ойдинбулоқ қишлоғида таваллуд топган Йўлдош Сулаймон олтмиш йилдирки, ўз юрти, унинг деҳқони, косиби зиёлиси орасида, ўшаларнинг дарди, орзу-истакларига шерик бўлиб яшаяпти, ижод қилаяпти.

Йўлдош Сулаймон болалигидаёқ кичкинтойларга атаб шеърлар битган. У болалар шоири сифатида ҳам «Ҳамма ҳавас қилади», «Саёҳатчилар», «Мен отамни ўйлайман» номли китоблар яратди. Унинг болаларга аталган шеърлари катта-кичик мутбуотда босилди, радио орқали кенг тарқалди.

Заҳматкаш шоирнинг катталарга бағишланган шеърлари, ғазаллари кутубхонаю қироатхоналарнигина эмас, шахсий кутубхоналарни ҳам бойитди. Унинг шеър ва ғазалларини водийдаги машҳур ҳофизу хонандалар куйга солиб куйлаяпти.

Дардим сиғмас дунёга,
Сиғмай қолдим ўзим ҳам,
Хаёлимда бир-бирин
Алдар икки кўзим ҳам.

Истиқлолимиз арафасида битилган шоирнинг бу дарди эл-юрт дарди эди. Шу боис мазкур сатрлар кишиларнинг юрак қўшиғи бўлиб янгради.

Шоирнинг «Шаҳризоданинг бир куни», «Қуқоннома», «Фарғонанома» каби достонлари ва қатор шеърий тўпламлари чоп этилган.

Йўлдош Сулаймон қайноқ ҳаёт ичида бўлгани сабабли доимо қизғин воқеалар гувоҳи, иштирокчиси, нодир фактлар тўпловчиси ва уларнинг воқеанависи ҳамдир. Шунинг учун у Фарғона вилоятида юз берган жами йирик ўзгаришларни қаламга тушира олади. Унинг замондошларимиз шижоатига бағишланган қатор очерклари вақтли матбуотда босилиб, сўнгра китоб шаклида кенг ўқувчилар оммасига тарқатилди.

Фарғона вилоят «Коммуна» газетасида кўп йиллар адабиёт бўлимини бошқарган Йўлдош Сулаймон ўз атрофига истеъдодли қаламкашларни йиғиб, улар билан ҳамкорликда «Фарғона зафарномаси» туркум очеркларини яратди.

Насрда ҳам қалам тебрата бошлаган адиб «Муҳаббатли авлодлар», «Далада қолган гул» каби қиссалар яратди. Уларни китобхонлар қизғин кутиб олишди. Кичик насрда куч синаган Йўлдош Сулаймон роман жанрига ҳам қўл урди. У бирин-кетин «Субҳидам», «Вафо», «Боболар қалби» номли романлар яратиб, нашриётларда чоп эттирди. Бу романларда замон руҳи сезилиб туради. Бу эса адибнинг катта ютуғи эди. Муҳими, мазкур асар кўп нусхаларда чоп этилиб, республикамиздан ташқарига ҳам тарқалди. Яқинда адиб замондошларимиз ҳаётидан «Армон» номли роман ёзиб битирди. Бу асар Фарғона ёзувчилари томонидан маъқулланиб, Тошкент нашриётларидан бирида чоп этиш режалаштирилди.

Ёзувчи, журналист, фаол жамоатчи сифатида Фарғона вилоятидагина эмас, бутун республикамизга танилган Йўлдош Сулаймон чорак асрдан кўпроқ вақтдан бери Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси Фарғона бўлимига бошчилик қилаяпти. У Республика маънавий ва маърифат жамияти Фарғона вилоят бўлимининг раиси ҳамдир. Унинг ташаббуси билан вилоятда ёш ижодкорлар уюшмаси тузилиб, намунали ишлар қилинмоқда. Вилоятдаги истеъдодли ёш шоир, ёзувчиларнинг, рассомларнинг илк асарлари чоп этилиб, республикага тарқатилмоқда.

Неча йиллардан бери маҳаллий Кенгаш депутатликларга сайланиб келаётган Йўлдош Сулаймон ҳамиша эл хизматида. Вилоятда у бош қўшмаган ҳаракат, у қўл урмаган тадбир йўқ, деса бўлади. Табиатан қувноқ, хушчақчақ бу инсонни ҳамма жойда қучоқ очиб кутиб, уни тўрга таклиф қилишади. Адибнинг олтмиш йиллиги олдидан вилоятда уни меҳмонга, гурунгга, шеърхонликка чақирмаган туман, жамоа, қишлоғу маҳалла қолмади десак муболаға эмас. Мен бундай ширин йиғилишларни ўз кўзим билан кўриб, беҳад қувондим.

Ҳамкасбимиз, ижодий тўйинг муборак! Шу улуғ айём кунида қаламкаш дўстимизга янада катта ижодий муваффақиятлар тилаймиз.

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ТЕХНИКАЛАРИНИ ТАЪМИРЛАШ ВА ТАЪМИНОТ БИРЛАШМАСИ ТАРКИБИДАГИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ-ТРАНСПОРТ ТЕХНИКА ТАЪМИНОТИ ОЧИҚ ҲИССАДОРЛИК ЖАМИЯТИ

ЭМИССИЯ ПРОСПЕКТИ

1. Тўлиқ ва қисқартирилган номи: Қашқадарё вилоят ишлаб чиқариш транспорт техника таъминоти очиқ ҳиссадорлик жамияти.
2. Юридик манзили (бўлинманинг жойлашган ўрни) Қарши шаҳри, Каманди посёлкаси.
3. Эмитетнинг давлат рўйхатидан ўтказилган тартиб рақами ва санаси: № 372, 23 декабрь 1994 йил.
4. Ташкилий ҳуқуқий шакли: Очиқ ҳиссадорлик жамияти.
5. Таркибига эмитент кирадиган бирлашма (уюшма, концерн, корпорация ва шу кабилар)нинг тўлиқ номи ва юридик манзили):
Вилоят қишлоқ хўжалик техникаларни таъмирлаш ва таъминоти бирлашмаси.
6. Эмитет (бўлинма)нинг ҳисоб-китоб, жорий ва бошқа счетлари, хизмат кўрсатувчи банк муассасаларининг номи, реквизитлари: х/р 564108 Қарши АПБ МФО 171001413.

II. АКЦИЯЛАРНИ ТАҚСИМЛАШ ТАРТИБИ

1. Бошланғич маълумотлар:
а) Устав фонди 1000000 сўм
б) Акциялар сони 10000 дона
в) битта акциянинг номинал қиймати 100 сўм
2. Имтиёзли акциялар:
а) акциялар улуши — фоиз
б) акциялар суммаси — сўм
в) акциялар сони — дона
3. Ёпиқ ёзилиш акцияларнинг номинал қиймати бўйича сотиб олинадиган оддий акциялар:
а) акциялар улуши 36 фоиз
б) акциялар суммаси 360000 сўм
в) акциялар сони 3600 дона
4. Эгаси Давлат мулки Қўмитаси бўлган оддий акциялар
а) акциялар улуши 51 фоиз
б) акциялар суммаси 510000 сўм
в) акциялар сони 5100 дона
5. Эркин очиқ савдода сотиладиган оддий акциялар:
а) акциялар улуши 13 фоиз
б) акциялар суммаси 130000 сўм
в) акциялар сони 1300 дона
6. Акцияларни чиқариш шакли: Махсус бланкалар шаклида 36 фоиз — 3600 дона. Ёзувлари марказлаштирилган депозитда сақланадиган 64 фоиз — 6400 дона.
7. Акцияларни тарқатиш ва сотиш тартиби, миқдорлари (сотиб олиш муддатлари:

Меҳнат жамоалари аъзоларига бериладиган имтиёзларнинг турли вариантларида акцияларни сотиш усуллари	Муддатлари		Акцияларнинг умумий қиймати.	
	сотилишнинг бошланиши	сотилишининг тугаши	сумма (минг сўм)	акциялар умумий сонидан фоизлар
1.1. Акциялар жами	1 йил давомида		1000,0	100
1.2. Давлат мулки қўмитасида сақланадиган акциялар	1 йил давомида		510,0	51
1.3. Имтиёзли акцияларни тарқатиш			—	—
1.4. Меҳнат жамоаси аъзолари ўртасида ёпиқ ёзилиш бўйича оддий акцияларни тарқатиш	6 ой давомида		360,0	36
1.5. Шартномалар тузиш йўли билан акцияларни тарқатиш				
1.6. Эркин сотиладиган акцияларнинг жами				
1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5.	1 йил давомида		130	13
улардан:				
йирик инвесторларга				
сотиладиган акциялар пакети				
— кимошди савдосида				
— танлов бўйича				
— инвестиция савдоларида	1 йил давомида		130	13
(сотишнинг танланган				
усулларидан бири				
кўрсатилади)				

Имтиёзли шартларда тарқатиладиган акцияларнинг сотилмаганлари Давлат мулки қўмитаси ихтиёрида қолади, мазкур акциялар қимматли қоғозлар бозорида сотилади, улар оддий акцияларга алмаштирилади. Акцияларнинг давлатга тегишли улуши эркин сотилади.

Ҳиссадорлик жамияти бошқаруви.

ТАБИАТ ТИЛСИМОТИ

Фан, инсон, экология

Табиат моддий ва маънавий бойликдир. У инсон учун ҳис-туйғу, эстетик ижодиёт, ҳузур-ҳаловат асоси. «Табиат» тушунчаси икки хил мазмунда, тор ва кенг маънода тушунилади. Тор маънода — «табиат» оламнинг бир қисми ҳисобланади. Масалан, минтақанинг, шаҳар ёки қишлоқнинг табиати. Кенг маънода эса «табиат» ўз ичига биология мавжудот сифатида инсонни ҳам олган бир бутун олам, коинот, дунёдир.

Табиат — бепоён фазода чексиз вақт давомида мавжуд материянинг ранг-баранг манзарасидир. Кўз олдимиздаги нарсалардан тортиб, денгиз-уммонлар, тупроқ ва иқлим, микро-макро ва мета дунёлари жамики табиатни ташкил этади. Бу жонли мавжудотнинг ривожланишига имкон яратиб берган асос ва инсон учун ҳаёт кечириш воситасидир, ҳаётий муҳитдир.

Табиатда ўзаро таъсирнинг механик, физик, кимёвий ва бошқа жараёнлари содир бўлаверади. Маълумки, содир бўлувчи зилзила, вулканлар отилиши, радиоактив нурланишлар, ўпирилиш, кўчкилар, тошқинлар ва бошқа жараёнлар, табиий ҳодисалар таъсиридадир. Ҳар қандай эволюцион ўзгаришлар, масалан, кимёвий, биологик, геологик ўзгаришлар ҳаётий муҳитга таъсир этиб туради.

Табиатда турлича вақт давомида мавсумий ўзгаришлар ҳам содир бўлиб туради. Табиат ҳам ўз навбатида бу ўзгаришларни бошқаради.

Табиатда ҳамма нарса ўзаро боғлиқдир ва умумий алоқада бўлади. Дунё экотизимлари модда алмашишининг биогеокимёвий, биокимёвий циклляр орқали бир бутунга бирлашади. Бу бутунга кирувчи компонентлар ўртасидаги алоқаларнинг кўплиги унинг ривожида яхлитлик, барқарорликни таъминлайди.

Табиат онгдан, сезгилардан ташқарида мавжуддир. Бизнинг сезгиларимиз ундан нусха, сурат олади. Табиатда ҳеч қандай ўзгармайдиган нарса, ҳеч қандай абсолют оддий субстанция йўқ.

Ҳодисалар, жараёнларнинг бирлиги бўлган табиатнинг хилма-хиллиги нарсалар ўртасида сифат тафовутларининг ифодасидир. У моддий неъматлар ишлаб чиқариш жараёнининг доимий, абадий ва зарурий шартидир. Табиий бериладиган ёки киши табиатдан оладиган нарсалар меҳнат воситаси бўлиб хизмат қилади. Ишлаб чиқарувчи қуроллар ҳам табиат материалларидан ясалади. Табиий шароитлар моддий ишлаб чиқариш жараёнидаги ўрнига қараб икки турга бўлинади.

Биринчи тури тирикчилик воситаларининг табиий манбалари — тупроқнинг маҳсулдорлиги, ёввойи ҳайвонлар, балиқларнинг мўл-кўллиги, иккинчиси эса, табиий бойлик бўлган меҳнат воситалари, металлар, кўмир, нефть, ёғоч, тош, сув, шамол энергияси ва ҳоказолардир.

Бу бойликлар ижтимоий ишлаб чиқарувчи кучлар ривожлана борган сари инсонларга хизмат қилаверади. Табиат компонентларидан ер, сув, ўсимлик ва ҳоказолар инсоннинг мўътадил ҳаётий фаолиятини яратишда ва ишчи кучларини таъминлашда, ижтимоий ишлаб чиқариш жараёнида ҳам асосий омилдир.

Табиат чуқур текширилгани сари ҳам битмас-туганмасдир. Унинг сир асрори тилсимотлардан иборат. Фанда эришилган ютуқлар табиатдаги умумий боғлиқликларни ривожлантиради.

Экинзорлар ҳозирги пайтда ер шари қуруқлигининг 10 фоизга яқинини ташкил этади. Қолган 90 фоизини эса, ўрмонлар, ўтлоқлар, яйловлар, ботқоқликлар, шаҳар хиёбонлари, оромгоҳ ва бошқа кўкаламзор майдонлар ташкил этади.

Атмосферада табиий тозаланиш жараёни рўй бериб туради. Атмосферани соғломлаштиришда ўсимликлар бениҳоя катта аҳамиятга эга. Мавжуд кислороднинг учдан бирига яқинини қуруқликдаги яшил ўсимликлар ишлаб чиқариб, қолганини дунё уммонидаги сув ўсимликлари беради. Ўсимликлар ҳаводаги чанг ва газларни ушлаб қолиб, механик ва кимёвий фильтр вазифасини ўтайди, яъни углеродни ўзлаштириб, соф кислород ажратиб чиқаради.

Яна шу нарса ҳам ҳисоблаб чиқилганки, бир гектар жойдаги яшил ўт-ўлан бир соатда икки юз киши чиқарганда ҳосил бўладиган карбонат ангидридни ўзлаштиради. Дарахтлар, буталар ва ўтлоқлар шаҳардаги чангнинг саксон фоизигача, олтингугурт газининг эса олтмиш фоизигача ушлаб қолади. Масалан, бир гектар олхўризор — 32 тонна, қарағайзор — 32 тонна, қорақайнзор — 68 тонна чангни ушлаб қолиши мумкин. Ўсимликлар атмосферада учиб юрадиган органик модда — фитонцидлар ажратиб чиқаради. Улар бактерицид хусусиятига эга бўлиб, кўпгина патоген замбуруғларни ва бактерияларни, ҳатто ҳашаротларни ўлдиради. Республикамиз ҳукумати тўғри сиёсий йўлга бошламоқда. Табиий бойликлардан тежаб-тергаб фойдаланиш билан бирга, табиатни асраб авайлаш бўйича қатор чора тадбирлар кўрмоқда. Қишлоқ районларида, айниқса, кўкаламзорлаштириш, боғлар барпо этишга катта эътибор берилмоқда. Теракзорлар барпо этиш ташаббуси ҳам айни муддао бўлди. Ҳам қурилиш материали олишга, ҳам ҳавони тозалашга эришаяпмиз.

Ўсимликлар ҳаво намлигини оширади, ҳароратини пасайтиради, ҳавони чанглардан тозалайди, шовқинни камайтиради.

Яшил ўсимликлар шаҳарларнинг микроиқлимини ҳам мўътадиллаштиради. Шаҳардаги яшил бойликларнинг яна бир муҳим ва фойдали хусусияти шуки, улар товуш ва шовқинларни 20 фоизга ютиб, сусайтиради.

Ўрмон манбалари кўп қиррали аҳамиятга эга. Ўрмон фақатгина ёғоч манбаигина бўлиб қолмасдан, у биосферанинг асосий ва муҳим таркибий қисмларидан биридир, географик зона ва районлар иқлимининг шаклланишига таъсир этади, табиатда сувни ҳимоя қилишда ва бошқаришда катта аҳамиятга эга. Тупроқни сув ва шамол эрозиясидан сақлайди, табиий мажмуинни сақлашга имкон беради. Аҳолининг ижтимоий-иқтисодий шароитига сезиларли даражада хайрли таъсир этади. Бундай кўп қиррали хусусият ўрмонни қўриқлаш ва ундан оқилона фойдаланишга илмий ёндошишни талаб қилади.

Шу боисдан ўрмон хўжаликларини ривожлантириш, янгисини барпо этишдек долзарб масалалар Жиззах, Сирдарё вилоятларида қишлоқ хўжалиги экинзорларини гармсел-шамол эрозиясидан ҳимоя қиладиган яшил қаторларни кўпайтириш у ёқда турсин, борини ҳам яхши асрамай нобуд бўлаётганини кўриб ачинасан, киши.

Маълумки, ҳар бир минтақа ўзига хос табиий-иқлимий, физик-географик хусусиятга эгадир. Ундаги табиий омиллар комплекси — шу ердаги бир-бири билан чамбарчас боғланган ҳар хил табиий ресурслар ва экологик шароитнинг бир бутун йиғиндисидан ташкил топади.

Ҳар хил зоналарни экосистемасига таъсир этишда шу ерни регионал табиий комплекси хусусиятларини аниқ билиш, моддий ишлаб чиқаришда ташқи муҳитга таъсирини ўрганишда регионал хусусиятларни характерини назарга олиш керак. Чунки биосферани ҳар бир компоненти турли жойда бир хил заҳарли моддаларга турлича таъсир қилади, айниқса кимёвий моддаларга, масалан, пестицидларни санитария жиҳатдан қўлланиши мумкин бўлган даражасини аниқлаганда иссиқ иқлимли регионларда ўрта иқлимли жойларга қараганда ўша коэффициент 2 марта пастроқ бўлиши кераклиги маълумдир.

Биосферада ҳайвон ва ўсимликларнинг икки миллионга яқин турлари бор. Уларнинг бари ҳаётнинг қимматбаҳо бойлигини ташкил этади. Бундан ташқари, касаллик туғдирувчи замбуруғ, бактерия ва вируслардан 30 минг тури мавжуд. Афсуски, табиатнинг жуда кўп қимматли кашфиётлари кейинги асрларда сақланиб қолмаган. Масалан ёввойи буқа, дронт, сталлар сигири ва бакланни, қатонсиз гатара ва бошқалар қирилиб кетган. Ҳаммаси бўлиб қушларнинг 140 тури, сут эмизувчиларнинг 106 тури йўқолиб кетди. Органик дунё мавжуд бўлган бутун давр мобайнида шаклланган ирсиятга зарар етказмаслик биосферанинг тўла қонли ҳолатини сақлаб қолиш демакдир.

Инсон ўзи учун ва ҳамма мавжудотлар учун зарур бўлган табиий муҳитни, мўътадил ҳаётий биофизик шароитни сақлаш учун табиат қонунларини яхши билиши, табиатдаги ўзаро боғлиқларнинг бузилишига йўл қўймаслиги керак. Қишлоқ хўжалигини ривожлантираётганда табиат қонунлари билан албатта ҳисоблашиш зарур. Экологик ғояларни қайта қуриш, моддаларнинг янги чекланган айланишини вужудга келтириш қоидалари ва усулларини ишлаб чиқиш зарур.

Хуллас келгуси авлод учун табиатни ва атроф муҳитни авайлаб асраб мерос қолдиришга ҳаммамиз бурчлимиз. Зеро, шоир айтганидай, оламни асранг дўстлар!

Э. ҲОШИМОВА,
фалсафа фанлари доктори.

«ДАЛАГА ТУШЛИК КЕЛТИРИЛДИ»

Мусаввир А. МЎМИНОВ асаридан репродукция.

Бир вилоят янгиликлари

ЮРТ МЕҲРИ

Жиззах Вилоят ўлкашунослик музейининг Ҳамид Олимжон бўлимида «Юртимни куйлайман» мавзуида учрашув кечаси бўлиб ўтди. Кечада Давлат педагогика олийгоҳи профессори Ҳайитбой Ҳайдаров шоирнинг она-Ватанни мадҳ этувчи шеърлари ва уларнинг ёзилиш тарихи ҳақида сўз юритади, шоир ва ёзувчилардан Карим Шодиқулов, Ҳабиба Қурбонова ва Меҳринисо Каримовалар шоирга бағишлаб ёзган шеърларини ўқиб беришди. Вилоятнинг «Гул диёрим» номли ашула ва рақс ансамбли санъаткорлари Ҳамид Олимжон шеърларига басталанган қўшиқларни ижро этишди.

СОВҒА

Юнус Ражабий номли вилоят мусиқали драма театри жамоаси Меҳринисо Каримова қаламига мансуб бўлган «Армон» видеофильмини суратга олишни бошлади. Сценарий муаллифи Ҳусан Убайдуллаев ва режиссёр Илҳом Норматовларнинг бу видеофильмида вилоят ички ишлар ходимлари томонидан фош этилган бир жиноят тафсилотлари кўрсатилган. Шунингдек, театр ижодий гуруҳи уч пардали «Мангулик йўлдоши» номли саргузашт эртак драмасини саҳналаштираётир. У Мустақиллик байрамига совға тарзида тайёрланмоқда.

Гулнора ҚУРБОНОВА.

ҒАЛЛАКОРЛАР ҲУЗУРИДА

Зомин маданият уйи қошидаги Олим Тошпўлатов раҳбарлигидаги «Зомин ноласи» ашула ва рақс ансамбли туман ғаллакорларига махсус концерт дастурларини намойиш этишди. «Мадҳингни куйлайман бободеҳқоним» деб ном олган мазкур кечага хушовоз хонандалар Йўлдош Воҳидов, Юнус Қорабоев, Абдурауф Мақсудовлар ўзларининг куй-қўшиқлари билан ўзгача шукуҳ бахш этмоқдалар. Шунингдек, туман марказий кутубхонаси махсус кўчма кўргазма ташкил қилди. Бўлиб ўтган бу тадбир ғаллакорларнинг маданий хордиқ чиқаришларида катта аҳамият касб этди.

Наргиза ТЎЛАГАНОВА.

ЗАРДЎЗЛИК ЦЕХИ

Вилоят илмий услубият маданият маркази қошида зардўзлик цех ишга тушди. Бу цехда халқ ижодиёти намуналаридан келин-куёвлар учун миллий либослар, бадиий ҳаваскорлик жамоалари учун жозибадор саҳна кийимлари тикиш ишлари жадал суръатларда олиб борилмоқда. Мазкур заргарлик цехида Шарбат Саримсоқова раҳбарлигидаги 15 нафарга яқин чеварлар зардўзлик сирларини ўрганмоқдалар. Бундай цехларнинг кўплаб ишга туширилиши хотин-қизларимизни иш билан таъминлаш ҳамда миллий қадриятларимизнинг тикланишида беминнат хизмат кўрсатиши табиийдир.

Гулмира МУСАЕВА.

РАҚСГА ТУШАЁТГАН ИЛОН

Бу — қизиқ

Яқинда Термиз шаҳридаги кўп қаватли уйлардан бирида истиқомат қилаётган Муслима Алимованинг хонадонида кутилмаган воқеа юз берди. Хонадон меҳмони ором курсига ўтириб, ажойиб шарқона куй таралаётган магнитафон томонга ўгирилди. У аввалига магнитафон устидаги чипор илонни ўйинчоқ бўлса керак деб ўйлади. Бироқ, унинг мусиқа оҳангига мос рақсга эшилиб-эшилиб тушаётганини кўриб ҳанг-манг бўлиб қолди. Меҳмон шу пайт хонага кирган мезбонга ишора билан магнитафон томонни кўрсатди. Илонга кўзи тушган уй бекаси ҳушидан кетаёзди. Аёллар хонасидаги воқеадан воқиф бўлган хонадон соҳиби қўлига илинган супурги билан илонни ҳайдашга тушди. Рақсига халақит берилган илон бир зумда кўздан ғойиб бўлди.

Чори ТЎХТАЕВ,
ЎзА мухбири.

ТАДБИРКОР ВА ХАРИДОРЛАР ДИҚҚАТИГА!

Куни кеча Италия, Германия, Болтиқбўйи, Эрон, Тайванд, Сурия, Туркия ва бошқа кўплаб чет эл мамлакатларидан келтирилган ажойиб ётоқхона гарнитурлари, йиғма диванлар, идора кресло ва ёзув столлари, гул пардалар, мебель матолари, болалар ўйинчоқлари, рўзғор буюмлари, кундалик турли хил озиқ-овқат маҳсулотлари шу бугуноқ сотувга чиқарилади.

Ҳар бир маҳсулотнинг 10 ва 20 дан ошиқ тури бор. Рангларининг истаган хилидан топилади.

Фақат нақд пулга сотилади.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Усмон Носир кўчаси, 53-уй. «Саодат» бош дўкони (аввалги Фрунзе савдо маркази).
Телефонлар: 55-39-75, 55-52-00.

Ўзбекистон истеъмол бозорига бутун дунё озиқ-овқат маҳсулотларини узлуксиз етказувчи
«БЕШ ЁҒОЧ»
фирмаси
Республикамизнинг барча ТАДБИРКОР ва ТИЖОРАТчиларига 1,5 литрли полиэтилен идишларга қуйилган ИТАЛИЯнинг жаҳонга машҳур ЮҚОРИ СИФАТЛИ ҳамда ҲУЗУРБАХШ
San Paolo
ширин салқин ичимликларининг 8 турини
ТАКЛИФ ЭТАДИ.

Буюртма ва мурожаат учун телефонлар: 45-61-13, 45-82-93, 45-62-36.

ҚАЙТА ИШЛАСАНГИЗ, ДАРОМАД КЎПАЯДИ

Қишлоқ хўжалик хом ашёсини хўжаликларда, фермерларга қарашли кичик корхоналарда қайта ишлаб, тайёр маҳсулот ҳолида сотиш кўриладиган даромадни сезиларли даражада кўпайтириш имконини беради. Шунинг учун ҳам Тошкентдаги «Нико-Нур» агрофирмаси қуйидаги ускуналар ва қурилмаларни сотиб олиб, фаолиятингизни кенгайтиришни таклиф қилади:

— Бир кеча-кундузда 100 килограммдан 200 килограммгача мева-сабзавотларни қуритадиган шкафлар. Улардан бештаси ёнма-ён қўйилса, кичик цех вужудга келтирилиши мумкин;
— Соатига 100 килограмм ун ёки 200 килограмм аралаш озуқа тайёрлаш қувватига эга бўлган электр тегирмонлар;
— Бир сменада 500 литр сутни қайта ишлаб, сариёғ ва бошқа маҳсулотлар тайёрланадиган кичик цех;
— Бир сменада 2000 пакет маккажўхори қаламчаларини тайёрлаш қувватига эга бўлган кичик цех;
— Бир йўла 20 та товуқ ёки 20 килограмм бошқа гўшт маҳсулотлари димлаб пишириладиган гриль-бар;
— Ип йигирувчи замонавий электр ускуна.

Мурожаат учун телефонлар: 79-18-30, 79-24-40, 79-24-15, 44-47-69, 62-00-20 (доимий навбатчи).

Қурилиш ва савдо ташкилотлари, дўкондор ҳамда тадбиркорлар эътиборига!

БЕШ ХИЛ КЎРИНИШДАГИ КАФЕЛЛАР СОТИЛАДИ

Тошкент қурилиш материаллари комбинатидан турли-туман рангдаги, гул солинган кафеллар

30 ФОИЗГАЧА АРЗОНЛАШТИРИЛГАН нархларда сотилмоқда.

Маҳсулотга харидорлар учун мақбул бўлган усулда ҳисоб-китоб қилинади.
МАНЗИЛГОҲ: Усмон Носир (аввалги Ш. Руставели) кўчаси, 2-тор кўча, 2-уй.
Телефонлар: 50-92-94; 50-83-54.

«Қишлоқ ҳаёти» газетаси ижодий жамоаси таҳририят ходими М. Рашидхўжаевага онаси

Насибахон РАФИҚ қизининг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эркул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИС:
«ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» КОНЦЕРНИ.
ҲОМИЙ:
«Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат-ширкат қўмитаси
«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Масъул котиб ўринбосари — 36-56-25. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51,33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими — 36-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Чорвачилик бўлими — 36-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 36-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-49, 36-54-52. Безатиш бўлими — 36-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г—0288, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 20.00

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

1 2 3 3 4 6.